ლამპარი

თ ფ ი ლ ი ს ი

შაბათი, 29 (12) აპრილი.

1906

წელიწადი პირველი.

ცალკე ნომერი 3 კაპ.

კადეტებმა უკვე დაიწყეს ღალატი.—სათათბიროს გახსნას ხალხი ეგებება ძახილით: „გაუმარჯოს სათათბიროს! ამნისტია!"—კადეტი პეტრუნკევიჩიც ამნისტიას თხოულობს სათათბიროში.—მეფემ სეფე-სიტყვა წარმოსთქვა რუსეთის „პარლამენტში".

№ 10 ყ ო ვ ე ლ - დ ღ ი უ რ ი გ ა ზ ე თ ი. № 10

აგენტების საყურადღებოთ!

რედაქცია სთხოვს აგენტებს, რომ ოცდაცხრა აპრილამდის „ლამპარის" ანგარიში გაასწორონ, წინააღმდეგ შემთხვევაში გაზეთი არ გაეგზავნებათ.

ამ წლის 19 აპრილიდან გამოდის ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

„ლ ა მ პ ა რ ი"

„ლამპარი" წლიურათ ღირს თფილისში და თფილის გარეთაც 6 მან., წლის ბოლომდის 4 მან., თვიურათ 50 კაპ., ხოლო ცალკე ნომერი **მეგაზეთეებთან თფილისში და სხვა ადგილებშიაც 3 კაპ.**

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პეტიტით პირველ გვერდზე 15 კაპ., უკანასკნელზე—10 კაპ.

ხელის მოწერა მიიღება:

თფილისში: რედაქციის კანტორაში—კ. თავართქილაძის სტამბასთან, ელისაბედის ქ. № 17 და პროვინციებში ჩვენს აგენტებთან: **ერევანში**—ა. შუშანიანცი, **გორში**—არჩუაძე, **სამტრედიაში**—როსტომ ბასილაძე, **ხაშურში**—ი. კვალიაშვილი, **ფოთში**—ბესარიონ ვაშაკიძე, **ქუთაისში**—ჟურნ.-გაზ. კანტორა „კოლხიდა", **სოხუმში**—მ. ძიძიგურის გაზეთების ბიურო, **სიღნაღში**—ზაქ. მენთეშაშვილი, **ბორჯომში**—მიხ. დადიანი, **ხონში**—ბახტაძის წიგნისმაღაზია „რუსთაველი", **ოზურგეთში**—მოსე ტუღუში, **ჭიათურაში**—ვლად. მოსეშვილი, **თელავში**—ქეთო ზარაფიშვილისა, **ლანჩხუთში**—ვ. ებრალიძე, **ზესტაფონში**—ივ. საყვარელიძე, **ჩოხატაურში**—გიორგი ქლენტი.

რედაქცია თხოვს აგენტებს **ყოველ კვირაში ანგარიში გამოგზავნონ, წინააღმდეგ შემთხვევაში გაზეთების გზავნა მოესპობათ.**

აგენტებს რედაქცია ნომერს **ორ კაპეიკათ უთმობს.**

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, Редакція „ЛАМПАРИ".

სახელმწიფო „დუმის" გამო.

„დუმა" ოპოზიციონურია. „დუმის" უმრავლესობა რეაქციონურ მთავრობას ოპოზიციაში უდგია და მის ასე თუ ისე განადგურებას ლამობს. თვით ოპოზიცია ორი უმთავრესი ჯგუფისგან (ორიოდე სოციალ-დემოკრატს მხედველობაში არ ვიღებთ) შესდგება: კადეტებისა და გლეხთა კავშირისაგან, რომელსაც გლეხ დეპუტატთა დიდძალი უმრავლესობა ემხრობა. რამდენათ ფართოა ამ ორი ჯგუფის პროგრამა, მით ძნელია მათი მთავრობასთან მორიგება და მით კითხვის მშვიდობიანათ გადაჭრა. ამ მხრით ისინი სხვა და სხვა მდგომარეობაში არიან.

კადეტთა პარტია—ეს მემამულეთა და საშვალო და წვრილ ბურჟუაზიული ბლოკი—თავისი მდგომარეობით რევოლიუციის მოსისხლე მტერია. რევოლიუცია საზოგადოებრივ ცხოვრებას არყევს, ვაჭრობა-მრეწველობას აჩერებს და მით ბურჟუაზიის სარგებელს უმცირებს. ამიტომაც არის კადეტების დროშაზე მსხვილი ასოებით სწერია: ძირს რევოლიუციონური საშვალება! გაუმარჯოს მშვიდობიანურ ბრძოლასო! ისინი რეაქციონურ მთავრობის განადგურებას ელიან, რომ მის ადგილზე თვითვე გაბატონდენ, მარა რადგან რევოლიუცია მათ ჯიბეს ათხელებს და პროლეტარიატს აძლიერებს, მას საშინლათ ემტერებიან და მშვიდობიანობასა და ზომიერებას ეტრფიან! ცხადია, „დუმაში" ისინი შერიგების პოლიტიკას დაადგებიან, რასაკვირველია, თუ რეაქციაც ამას ისურვებს, და ასე ხელიხელ ჩაკიდებული ანტიპროლეტარულ და ანტირევოლიუციონურ ბლოკს შეკრავენ. ამის თავდები, სხვათა შორის, მათი სიტყვები, საცა არა ერთხელ აშკარათ განაცხადეს: მთავრობამ 17 ოქტომბრის მანიფესტს კონსტიტუცია დაარქვას, სავსებით განახორციელოს და ამით ის გასჭედს კავშირს საზოგადოებასთან, ე. ი. კადეტებთანო, შიში პროლეტარიატის გაძლიერებისა კრიტიკულ დროს მათ რეაქციონურ მთავრობას მოარიგებს და პოლიტიკური წესწყობილების ძირიანათ შეცვლის საჭიროებას დაავიწყებს.

სულ სხვაა „გლეხთა კავშირი". გლეხისთვის პოლიტიკური კითხვა მისი ბატონობის კითხვა კი არა, ყოფნა-არყოფნის კითხვაა. გლეხები მიწას ითხოვენ, უმიწოთ ცხოვრება შეუძლებელიაო, აშკარათ ღაღადებენ. მარა, რადგან მიწას გლეხები ვერც მიიღებენ და ვერც შეირჩენენ თავისუფლების მოუპოებლათ, ამიტომაც პური და თავისუფლება ან სავსებით განადგურება—აი რა წამოუყენა მათ ცხოვრებამ. მაგრამ ამას ბიუროკრატია ვერასოდეს ვერ შეურიგდება. ამიტომაც გლეხ დეპუტატებისა და ბიუროკრატიულ მთავრობის „დუმაში" შეტაკება აუცილებელია. ცხადია თავისუფლების შეურიგებელნი დამცველნი გლეხი დეპუტატები იქნებიან და რევოლიუციის მატარებელი „დუმაში" სწორეთ ისინი გახდებიან და მათ ზურგს გაუმაგრებს მთელი რუსეთის გლეხ-კაცობა.

ასეთია „დუმა" და მისი შედგენილობა. მარა რევოლიუციის მსვლელობა ბევრში მთავრობის მოქმედებაზე კიდია. იქ, საცა მთავრობა თვის დამარცხებას აღიარებს და საზოგადოებას უთმობს, რევოლიუცია სუსტდება და პირიქით. ამ მხრით ბიუროკრატიამ ყოველი ძალ-ღონე იხმარა კითხვის მშვიდობიანათ გადაწყვეტის საწინააღმდეგოთ და მით რევოლიუციის გაღრმავებისა და გაძლიერების სასარგებლოთ. ამიტომ დუმაში კონფლიქტი აუცილებელია და დუმის ამა თუ იმ სახით დაშლაც აუცილებელი გახდება.

რანაირი უნდა იყოს ჩვენი ტაქტიკა? რა გვსურს ჩვენ?

ჩვენი მიზანია რევოლიუციის ლოღიკურ დასკვნამდის—დემოკრატიულ რესპუბლიკამდის მიყვანა და ამ ბრძოლის დროს პროლეტარიატის პარტიის გაფართოება და განმტკიცება და მით ბურჟუაზიის საბოლოო განადგურების მოახლოებაა. ყველა ის, რაც ორი მოპირდაპირე ძალის—მთავრობისა და მებრძოლ ხალხის დამოკიდებულებას ამწვავებს, ჩვენთვის ხელსაყრელია და პირიქით. ცხადია, ჩვენი ვალია დუმაში, თუ იქ წარმომადგენლები გვეყოლა, და გარეთაც ყოველი ღონე უნდა ვიხმაროთ, რომ კადეტების ამ ორპირ იანუსის, რევოლიუციის ბუნებით მოღალატის და მთავრობის შეკავშირება ჩავშალოთ და მით მათი ანტირევოლიუციონური ბლოკი შეუძლებელი გავხადოთ.

რით შეიძლება ეს?

ვისაც ხალხი ემხრობა, საბოლოოთ გამარჯვებაც მისია. ხიშტი, რაც უნდა მახვილი იყოს ის, ხალხის წინააღმდეგ ჩლუნგობს. მას შემდეგ, რაც ბრძოლა სახალხო შეიქნა, რევოლიუციის დროშას ქვეყნის უმრავლესობა მიემხრო. ხალხის მიმხრობა ყოველგან და ყოველთვის—აი რა იხსნის რევოლიუციას. მხოლოდ ამით გავტეხთ რეაქციას და რევოლიუციას გამარჯვებისაკენ გავაქანებთ.

რევოლიუციის გამარჯვება დამოკიდებულია გლეხობაზე. გლეხობა ითხოვს: „პური და თავისუფლება", კადეტები ასე შორს არ მიდიან, ჩვენი ვალია გლეხი-დეპუტატები მოვიმხროთ და ჩვენი მოთხოვნილებანი—ეს მისივე მოთხოვნილებანი ხალხს შევუსისხლხორცოთ და მით ბიუროკრატიისა „ერთი მხრივ, და კადეტების ორპირ პოლიტიკის წინააღმდეგ მეორე მხრივ, ავამხედროთ. რაც ძლიერი იქნება ეს ამხედრება, მით წინ წასწევს რევოლიუციას და მასაც უკან რამდენიმეთ გაჰყვებიან მისი ბუნებრივი მოღალატე—კადეტები. ამ ნაირათ, ხალხის შემოკრება გარკვეულ მოთხოვნილებათა გარშემო და ამ მოთხოვნილებათა „დუმასთვის" თავზე ძალათ მოხვევა და მით მის მიერ დამფუძნებელი კრების მოწვევის აღიარება, აი ჩვენი ტაქტიკა ამ ჟამათ. თუ ამ შემთხვევაში, რაც ადვილათ მოსალოდნელია, რეაქცია და მისი ორგანოები ხალხის მოთხოვნილებას წინააღუდგებიან, ხალხიც მათ წინააღმდეგ ამხედრდება და რევოლიუციის ახალი ხანაც გაჩაღდება, რაც ბიუროკრატიულ რეჟიმს არაფერ სასიკეთოს უქადის. ამ შემთხვევაში რეაქციის წინააღმდეგ არა განკერძოებული კლასი—პროლეტარიატი იქნება, როგორც ეს დეკემბრის აჯანყების დროს მოხდა, არამედ მთელი ხალხი.

პროლეტარიატი, რომელიც განდევნილია „დუმიდან", ვალდებულია სახელმწიფო „დუმას" კრიჭაში უდგეს, რომ მთავრობამ და კადეტებმა მის წინააღმდეგ შეკავშირება ვერ მოახერხონ, და თვით „დუმა" თავის იარაღათ გამოიყენოს და რევოლიუციაც მისი მეოხებით გააღრმავოს და გააძლიეროს.

„საარჩევნო სოფიზმი"

II

სოფიზმი მესამე.

„სოციალდემოკრატებმა—სწერს ჩვენი მოკამათე („შრომა" № 17)—ყველა ყური გამოგვიყრუეს, იმდენსა ყვიროდენ, ავტონომიის წინააღმდეგნი ვართო, და ეხლა ბრძანებენ, ჩვენ არა თუ ავტონომიის, სრული განცალკევების წინააღმდეგაც არ მივდივართ, უკეთუ ასეთი იქნა ამა თუ იმ დაჩაგრულ ერის „ვოტუმიო". აი, მშვენიერი ნიმუში ჩვენებურ სოციალდემოკრატების დიალექტიკის (?) ან უკეთ რომ ვთქვათ, გონებრივის გარყვნილებისა". გაზეთმა „შრ." სოფიზმი არ გვაკმარა და ასეთი ცხარე სიტყვა წამოიყრანტალა; სიტყვებს თავს ვანებებ, ჩვენ გვეინტერესება აზრი. საინტერესოა ვიცოდეთ, როდის აქეთ არის გონებრივ გარყვნილებათ აღიარებული ის, რომ წევრი ამა თუ იმ ეროვნებისა ანუ რომელიმე კოლექტივისა ემორჩილებოდეს წევრების საერთო გადაწყვეტილებას („ვოტუმს"); ჩვენ კი გვეგონა, რომ ამას ითხოვდა ზნეობრივი ვალი და გონებრივი ლოღიკა. მაგრამ გაზ. „შრომას" ავიწყდება ერთიც და მეორეც, რადგან ის უზომოთ გაბრაზებულია. არც ის არის დაფარული, თუ რას გამოუწვევია მისი სიბრაზე. ჩვენს წერილში („ლამპ." № 2) ნათქვამი იყო: „ეროვნული საკითხიც არ არის მუშა ხალხის ვიწრო კლასობრივი საკითხი, მაგრამ დაჩაგრულ ეროვნებას დღეს არ მოეპოვება სოციალდემოკრატიაზე უფრო მხნე და თავგამოდებული დამცველი". აქედან ცხადია, რომ ეროვნულ საკითხში პირველობა არა სჭერიათ სოც.-ფედერალისტებს, იმ სოც.-ფედერალისტებს, რომლებიც სამშობლოსა და ეროვნებისთვის გაუთავებლივ გულში ხელს იცემენ; და აბა ფედერალისტის გული ამას როგორ მოითმენდა.

დიახ, ეროვნულ საკითხშიაც სოც.-ფედერალისტებს სოციალდემოკრატებზე დაბლა ვაყენებთ. ჩვენ ეს არ მოგვდის მიკერძოებით, მოწინააღმდეგის განზრახ დასამცირებლათ.

სოც.-ფედერ. მართალია ჩვენი იდეური მოწინააღმდეგენი არიან, მათთან ხშირათ გვქონია იდეური ბრძოლა, მომავალშიაც არა ერთხელ გვექნება ბრძოლა—დამოკიდებულია იმაზე, თუ კიდევ რამდენ ხანს გასტანს მათი არსებობა—მაგრამ დავარწმუნებთ სოც.-ფედერალისტებს, რომ ჩვენ ისინი არ აგვითვალწუნებია იმიტომ რომ ავტონომიის მომხრე არიან. სოციალდემოკრატია მტრათ არ დისახავს არც კერძო პირს და არც პოლიტიკურ ჯგუფს თუ პარტიას მხოლოდ იმიტომ, რომ ესენი ავტონომიას იცავენ. ჩვენ სოც. ფედერალისტებისაგან გვაცალკევებს უფრო ღრმა საკითხები, მთელი სოციალ-პოლიტიკური თეორია და ამიტომაც დღევანდლამდე კიდევ ვერ შევთანხმდით ეროვნულ საკითხშიაც [1]). ჩვენ ვერასოდეს ვერ შევურიგდებით და მუდამ შევებრძოლებით ავტონომისტ-ფედერალისტებს, როცა იგინი ავტონომიის დასაცავათ ეძლევიან მაგ. შემდეგნაირ არგუმენტაციას: „შრომასა და კაპიტალ შორის მართალია არსებობს შეურიგებელი წინააღმდეგობა, ანტაგონიზმი, მაგრამ სამშობლოს ინტერესები ავალებს ქართველ მშრომელ ხალხს დროებით დაივიწყოს ეს ანტაგონიზმი, გვერდზე გადადოს კლასობრივი ბრძოლა და შეუერთდეს ქართველ ბურჟუაზიას ეროვნულ თავისუფლების მოსაპოებლათ; ნამდვილი და ნაყოფიერი კლასობრივი ბრძოლაც კი შესაძლებელია მხოლოთ იმ დროდან როცა მოსპობილ იქნება ეროვნული ჩაგვრა". [2]) ეს ბურჟუაზიული ლათაიებია. სოც.-დემოკრატია ვერასოდეს გვერზედ ვერ გადადებს, ვერ დაივიწყებს, ვერც მიაფუჩეჩებს პროლეტარიატის კლასობრივ ბრძოლას, რადგან ეს იქნებოდა ღალატი სოციალიზმისადმი; და ეს იმავე დროს ხელს შეუშლიდა ეროვნულ საკითხის ჯეროვანათ გადაწყვეტას. ყოველ შემთხვევაში, მუშა ხალხი მოტყუებული დარჩებოდა. სოციალ დემოკრატიას არა სწამს, არ უნდა ისეთი თავისუფალი სამშობლო, სადაც მშრომელ ხალხს იმსხვერპლებდა ზნეობრივი დაბეჩავება და ფიზიკური გადაშენება; ეს კი აუცილებლათ მოხდებოდა კაპიტალისტურ ქვეყანაში, უკეთუ მუშა ხალხს არ ექნებოდა მჭიდრო კლასობრივი ორგანიზაცია. გარდა ამისა, შესაძლებელია, რომ ესა თუ ის დაჩაგრული ეროვნება სოციალიზმის განხორციელებამდე სრულებითაც ვერ ეღირსოს ეროვნულ თავისუფლებას; და თუ ამ ეროვნების პროლეტარიატი გვერდზე გადადებდა შეგნებულ კლასობრივ ბრძოლას, იგი სოციალიზმთან ერთათ გამოესალმებოდა ეროვნულ თავისუფლებასაც.

ჩვენ ძალიან კარგათ ვიცით, რომ სოც.-ფედერალისტის გონებაში ბუნდოვნათ არის მოცული სოციალიზმისა და ეროვნულ საკითხის ურთიერთობა. და რომ ეს აგრეა ამის ცოცხალი მაგალითია გაზ. „შრომა" (იხ. თუნდა იგივე მე-17-ტე №). გაზ. „შრომა" განრისხებული მოგვმართავს; „მაგრამ, საქმე ის კი არ არის, რას მიემხრობით მაშინ, როდესაც და სხ.. საქმე ის არის, ეხლა რას ფიქრობთ, ეხლა რას უჭერთ მხარს, იმას რომ ქართველი ხალხი კულანდებულათ მონობის უღელ ქვეშ იყოს, (კურსივი ჩვენია) თუ იმას, რომ განთავისუფლდეს და თითონ აწარმოვოს თავისი საქმეებიც... სწორეთ საინტერესო კითხვაა. ასეთი საკითხის დაყენება მოწმობს, რომ გაზ. „შრომის" ფიქრით, ქართველი სოციალდემოკრატები მიემხრობიან ქართველი ერის მხოლოდ „ვოტუმს", მანამდის კი მათ არ მოეპოვებათ თავისი აზრი ეროვნულ საკითხზე და არცა ცდილობენ ამ საკითხის გადაწყვეტაზე ასე თუ ისე იმოქმედონ; მეორე მხრივ, ჩვენი მოკამათეების, სოც.-ფედერალისტების ფიქრით, შესაძლებელია ისეთი სოციალისტური პარტია [3]), რომელიც მხარს დაუჭერდა იმას, რომ „ქართველი ხალხი კულანდებურათ მონობის უღელ ქვეშ იყოს". აი ასეთია სოც.-ფედერალისტების ზნეობრივი, თუ გონებრივი სიდიადე. მკითხველი ჰხედავს, რომ მეტათ ძნელია ამ ბატონებს გააგებინო საქმის ვითარება; ის ეე ძნელია, როგორც ძნელია მათემატიკური პრობლემები განუმარტო იმას, ვისაც არ გაეგება არითმეტიკის ოთხი მოქმედება. მაგრამ ჩვენის აზრით, სოც.-ფედერალისტები, რომ განზრახ არ იბრმავებდენ თვალებს, იმათ, სხვათა შორის, ეცოდინებოდათ ერთი ჭეშმარიტებაც: სოციალდემოკრატიის მიზანია სამარადისოთ მოსპოს ადამიანისაგან ადამიანის და ადამიანთა ჯგუფისა და კლასისაგან ადამიანთა ჯგუფის და კლასის—ყოველგვარი მჩაგვრელობა—ექსპლოატაცია. აქედან ცხადია თუ როგორია სოციალდემოკრატიის არსებითი პოზიცია ეროვნულ საკითხში. ქართველი სოციალდემოკრატები, ბატონებო,—ისე, როგორც ყველა ერის სოციალდემოკრატები—ესწრაფვიან, რომ ქართველ ხალხს—ისე, როგორც ყველა დაჩაგრულ ერს—მიენიჭოს არა ნახევარი, მეოთხედი თუ მერვედი თავისუფლება, არამედ სრული, უმეტნაკლებო ეროვნული თავისუფლება. და როცა სოციალდემოკრატიას ესა თუ ის მისწრაფება აქვს, ეს იმას ნიშნავს, რომ სოციალდემოკრატია დღეიდანვე მოქმედებს თანახმათ ამ მისწრაფებისა, თუნდაც ამას განხორციელება ელოდეს დაშორებულ მომავალში. ასეთია სოციალდემოკრატიულ მოქმედების თვითონ ბუნება.

ჩვენი თვით თეორეტიული პოზიცია ეროვნულ საკითხში,—ისე როგორც ყველა საკითხებში—არსებითათ განსხვავდება სოც.-ფედერალისტების პოზიციისგან. სოც.-ფედერალისტები ჯერ ადგენენ თავიანთ სურვილებს და მისწრაფებას, მერე ეძებენ ამის განმახორციელებელ საშუალებებს, ეძებენ ცხოვრებაში, და ამ ცხოვრებას, რასაკვირველია, ხსნიან, აფასებენ თავიანთ სურვილებისამებრ, ცხოვრებაში იმასვე კითხულობენ, რასაც მათივე სურვილები უკარნახებენ და რაც კი ცხოვრებაში ვერ ეგუება ან პირდაპირ ეწინააღმდეგება იმათ სურვილებს, ისინი ამას, რა თქმა უნდა, თვალს არიდებენ. ეს არის პოზიცია უტოპისტების, მეოცნებეთა. სოციალდემოკრატიას არაფერი საერთო არა აქვს-რა ოცნებასთან. სოციალდემოკრატია—წინააღმდეგ სოც.-ფედერალისტებისა—ჯერ იკვლევს სოციალ-პოლიტიკურ ვითარებას და მერე ამის მიხედვით აყენებს თავის მისწრაფებათ და მოთხოვნებს. ეს არის საზოგადოებრივ მეცნიერებაზე დამყარებულ მებრძოლთა პოზიცია.

ჩვენ ვესწრაფვით დაჩაგრულ ეროვნების სრულ თავისუფლებას, რადგან დარწმუნებული ვართ, რომ ყოველი დღეს დაჩაგრული ერი ადრე თუ გვიან მოიპოვებს ამ თავისუფლებას. ამის თავდებია სოციალიზმი; სოციალიზმის განხორციელებისაკენ მიმართულია მთელი თანამედროვე საზოგადოებრივი განვითარება. ჩვენთვის ცხადია ისიც, რომ ეროვნულ ლოზუნგების, სადღეისო ეროვნულ მოთხოვნათა წამოყენება უნდა შეფარდებულ-დამოკიდებული იყოს დღევანდელ სოციალ-პოლიტიკურ ვითარებაზე საზოგადოთ და მუშა ხალხის კლასობრივ ინტერესებზე კერძოთ. ჩვენთვის ეროვნული საკითხი არ არის რაიმე ცალკე, განსაკუთრებული საკითხი. იგი ერთი ნაწილია საზოგადო პოლიტიკური საკითხის, რომელიც გამაგრებულია თანამედროვე კლასობრივ საზოგადოებაზე.

ლ. დ.

[1]) თავის თავათ ცხადია, რომ ტეორეტიულ შეუთანხმებლივაც შესაძლებელია ამა თუ იმ პარტიებმა ერთი და იგივე გადაწყვეტილება მიიღონ ეროვნულ საკითხში.

[2]) ასეთი შინაარსისაა წერილები სხვათაშორის ერთ სოც.-ფედერალისტის, რომლის პიროვნობას ღრმა პატივს მცემელია ამ სტრიქონების დამწერი.

ლ. დ.

[3]) ჯერ ისინი არ მისულან იმ თავხედობამდე, რომ უარეყოთ სოციალდემოკრატიის სოციალისტობა.

პოლიტიკური მიმოხილვა

კადეტებმა ღალატი დაიწყეს.

კადეტებს ჯერ ცხვირიც არ შეეყოთ სათათბიროში, რომ უკვე ღალატი, საზიზ-

ლარი ლოლატი გამოაჩნდათ. სათათბიროში შესვლამდე მათ გამართეს [illegible] რეპეტიციონ-ბიზბი და აი აქ წარმოიდგინეს მათ ყველაფერი, რაც კი მათ შიგან იდგა. მათი პარტიის ცენტრალური კომიტეტი, გროგორი თავისი წევრის მილიუკოვის პირით, პირდაპირ განაცხადა: ჩვენ მთავრობასთან შეტაკება უნდა ავცდეთ, ყოველი ღონე უნდა ვიხმაროთ, რომ მთავრობა არ გავაჯავროთ; ამისათვის აუცილებლად საჭიროა ჩვენი მოქმედება მთავრობის პლანებს და განზრახვებს შევუფარდოთ; ჩვენ მართალია არ მოგვწონს 20 თებერვლის კანონი (რომელიც სათათბიროს უფლებას ძალზე უზღუდავს), მაგრამ ჩვენი მოქმედება მაინც ამ კანონის ფარგლებში უნდა გავატაროთ. ჩვენ შევიმუშავებთ კანონპროექტებს და როდესაც მთავრობა ამ პროექტებს წინააღმდეგობას გაუწევს, მაშინ შეტაკებაც თავიდან აგვცდება. დიახ, თუ მთავრობა გახდება შეტაკების მიზეზი. ასე, ამნაირათ, პარტიის ცენტრალური კომიტეტი, კადეტების იმდენი ბაქი-ბუქის, იმდენი ფიცის შემდეგ—დამნაშავე მთავრობას სასტიკათ დავსჯითო, მედგრათ ვიბრძოლებთო, დღეს ასე მუხანათურათ, ასე უსირცხვილოთ ტეხს თავის ფიცს და ბრძოლაზე უარს ამბობს. ჩვენ უნდა ვეცადოთ მთავრობასთან შეტაკება არ გამოვიწვიოთო, ჩვენ უნდა დავჯდეთ და პროექტები ვადგინოთ მთავრობის კანონების, მისი პლანების და განზრახვების თანახმათო. აი რა გადაუწყვეტია კადეტთა პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს. ასეთი მათი უწყინარი მოქმედება, ვინ იცის, რამდენ ხანს გასტანს. ამასობაში ისინი დროს მოიგებენ, მთავრობასთან მორიგებასაც მოასწრებენ და სწორეთ ამ მიზნისაკენ არის მიმართული დღეს მათი მოღალატური, ცბიერი ტაქტიკა. მართალია სიეზდზე თითო-ოროლა კადეტებმა მქუხარე უკმაყოფილება გამოაცხადეს თავიანთი კომიტეტის ასეთი ტაქტიკის გამო, და თავიანთი ჰახრაკული სიტყვებით კრებას ოლტაცებით ტაშისცემა აატეხინეს, განსაკუთრებით როდიჩევმა და კოლიუბიაკინმა. ესენი მედიდურათ და უკანკალოთ ჰაიძახოდენ: ჩვენა ვართ ავანგარდი (მოწინავე რაზმი), ჩვენ ხალხის რწმუნებულები ვართ, ჩვენი პირით თვით ხალხი ლაპარაკობს, ვინც ჩვენ შეგვეჯახება, იმას ხალხი უფსკრულში გადაუძახებსო და სხ. და სხ. მაგრამ ყოველივე ეს ხომ ჩვეულებრივი კადეტური ბაქი-ბუქია, კადეტების მასსა, ამ ბაქი-ბუქის ეფექტით თავბრუდახვეული, რასაკვირველია ტაშს დაუკრავს, ხოლო როცა ეფექტი გაივლის, მაშინ კი ეს მასსაც (კადეტების უმრავლესობა) თავისი ცენტრალური კომიტეტის მზგავსათ ისევ ცივ ანგარიშს დაემორჩილება და მთავრობასთან მორიგების ტაქტიკას დაადგება. ცენტრალური კომიტეტი სწორეთ ამ უმრავლესობის სურვილების გამომხატველია და კადეტთა პარტიაშიც სწორეთ ეს სურვილები გაიმარჯვებენ. თუ კიდევ ლეგეშებს დავუჯერებთ (და საფუძველი არა გვაქვს არ დავუჯეროთ), კადეტთა პარტიას უკვე მიუღია თავისი ცენტრალური კომიტეტის რეზოლუცია, და ამნაირათ ეს პარტია უკვე მთავრობასთან მორიგების გზას დასდგომია. ჩვენ ნაკლებათ გვაწუხებს ეს ამბავი, პირიქით, რამოდენიმეთ კიდეც გვახარებს: რაც უფრო ადრე გამოაშკარავდება კადეტების სიყალბე მთელი ხალხისათვის, მით უკეთესია; კადეტების კეკე-პალუკობის თამაში მხოლოდ თვალებს უხვევს და უბრმავებს ხალხს, უბნელებს მას ცნობიერებას და გზა-კვალს უბნევს, რადგან ხალხი აშკარათ ვერ ხედავს თავის ნამდვილ მტერ-მოყვარეს და არ იცის როდის და ვის უნდა ტყუილით თავისი ლახვარი. კადეტების ცბიერებამ უკვე ეხლავე აუხილა თვალები ხალხის ნამდვილ წარმომადგენლებს: მუშებს და გლეხებს. შეგნებულმა მუშებმა გულუბრყვილოთ დაუჯერეს კადეტებს მათი ჰტყელ-ჰტყელი მყვირალა ფრაზები—მუშების ინტერესებს თავგამოდებით დავიცავთო; ეს მუშები კადეტების პარტიაში შევიდენ და მათ კანდიდატებს ხმები მისცეს, ბრიყულათ მიენდენ მათ. პროლეტარიატის ინტერესების ნამდვილი დამცველნი სოციალდემოკრატები აფრთხილებდენ მუშებს ბურჟუა-კადეტებს ეგრე ნუ ენდობით, იცოდეთ მაგათი დაპირება თვალთმაქცობაა და პირველ შემთხვევისათანავე გიღალატებენო; არ ვიცით, რამდენათ აუხილა თვალები მუშებს სოციალდემოკრატების სიტყვებმა, სამაგიეროთ დღეს თვით კადეტების მოქმედება უხელს მათ თვალებს. კადეტების სიეზდზე გამოირკვა, რომ მათს ცენტრ. კომიტეტს მუშათა საკითხი კინაღამ მთლათ დავიწყებოდა. მხოლოდ სხვათა შორის, ძლივ-ძლივობით გახსენებოდა და აი სტრუვემ წაუკითხა სიეზდს ხელათ შეთითხნილი მოხსენება მუშათა საკითხის შესახებ, და მერე რა საუცხოვო შინაარსის მოხსენება! მუშათა უსაჭიროესი მოთხოვნილება უნდა დაკმაყოფილებულ იქნეს და სათათბიროში კომისია უნდა დაარსდეს მუშათა კითხვის გამოსაკვლევათ. ამნაირათ კადეტებმა მუშათა კითხვა საარხივო კითხვათ გახადეს. მოსკოვის მუშათა დელეგატმა არტამონოვმა გულის წყრომით გაკიცხა მუშათა კითხვის ასე აბუჩათ აგდებანი და სიეზდზე ერთი აურ-ზაური ატყდებოდა, რომ თავმჯდომარეს მუშათა წარმომადგენელი არ დაემშვიდებინა. კადეტები არა ნაკლებ უყურადღებოთ მოეკიდენ გლეხთა საკითხს. გლეხთა დეპუტატებმა უკვე ალღო აუღეს კადეტების ვერაგობას და თანდათან ზურგს აქცევენ მათ, მათგან დამოუკიდებლათ ცალკე მოქმედებას იწყებენ. აი ვინ და რა ალაგმავს კადეტების ალვირ-წახსნილ მოღალატეობას! ახსოვდეთ ამ ლაჩარ და მუხანათ ვაჟბატონებს, რომ გლეხთა და მუშათა დეპუტატების უკან მთელი რუსეთის ხალხი დგას და ეს ხალხი თავისი ინტერესების გაყიდვას არ აპატიებს საზიზღარ მოღალატეთ. მათაც თვითმპყრობელობასთან ერთათ თავზარს დასცემს! მალე დავინახავთ, ვის წინ მოიხრიან ქედს: მთავრობის, თუ ხალხის რისხვის წინაშე.

როგორ გაუცრუვდა ხრიკები დურნოვოს?

შინაგან საქმეთა მინისტრათ ნამყოფმა დურნოვომ, როგორც მოხსენებული გვქონდა, ხრიკებით მინდომა გლეხების და მათთან ერთან რევოლიუციის გაცურება. მან გუბერნატორებს ჩუმათ დეპეშით შეუთვალა: პარტიის გარეშე მდგომი გლეხი—დეპუტატები გამოგზავნეთ პეტერბურგში მათთვის საგანგებოთ დაქირავებულ სადგომში, სადაც ისინი გლეხთა იმ ჯგუფში ჩაეწერებიან, რომლებსაც ხულიგანი გლეხი ეროგინი მეთაურობსო. დურნოვოს დეპეშათა საიდუმლოებისაგან გაგებული ქონდა, რომ ესა და ეს გლეხები, დეპუტატათ არჩეულნი, პარტიის გარეშე დგანანო. მანაც დაიჯერა, რომ ყველა ეს გლეხები უპარტიონი არიან და, მაშასადამე, თუ ხელში ჩავიგდე მათ ჩემ ჰკუაზე დავაყენებო. მაგრამ საიდუმლოებმა საჯაყი საქმე დამართეს დურნოვოს: აღმოჩნდა, რომ მათ მიერ შეცდომით უპარტიო დეპუტატებათ წოდებულ გლეხებს შორის ბევრი ნამდვილი „კრამოლნიკი" ყოფილა. დურნოვოს მიერ მიპატიჟებული გლეხები დააყენეს საუცხოვო სახლში საარაკო იაფ ფასათ. მინისტრმა მათ თავმდგმურათ და თვალყურის სადევნათ მეურნე სახლის მოურავი, ილაც ხულიგანი ევსეევი. სტუმარ გლეხებს გულუხვი მასპინძელი სანაქებოთ უმასპინძლდებოდა. მაგრამ სტუმრებს თანდათან ეჭვები შეეპარათ თავიანთ მასპინძლებზე. მასპინძელთა შორის ისინი ხშირათ ხედავდენ ზემოხსენებულ ცნობილ ეროგინს; მასთან ერთათ მათ ხშირათ ესავს დატრიალებდენ ვილაც საეჭვო პირები; „სახელმწიფო ბინაზე" ყველა გლეხ-დეპუტატებს როდი იწვევდენ; ამასთან ხსენებულმა ევსეევმა თანდათან სრულიად მოურიდებლათ და გატრიზაქებით დაუწყო გლეხებს მოქცევა. ბოლოს და ბოლოს კი ერთ დეპუტატს პირდაპირ გამოუტყდა: მე მოჩენილი ვარ თქვენთან და, თუ თქვენ, როგორც რიგია, ისე არ მოიქცევით, 24 საათში პეტერბურგიდან გაგრეკავთო. გაიგო თუ არა ეს ამბები, პროგრესიულ გლეხთა ჯგუფმა, ჯერ გადაწყვიტა დაუყონებლივ დაცალონ გლეხებმა „დურნოვოს ბინა", მაგრამ შემდეგ ეს გადაწყვეტილება შეცვალა იმ მოსაზრებით, რომ თუ ყველა დეპუტატებმა ეს ბინა დატოვეს, ახლათ მოსული გლეხი დეპუტატები, რომლებმაც არ იციან საქმის ვითარება, ისევ ეროგინს ჩაუვარდებიან ბრჭყალებში. ეჭვი არ არის, ამის შემდეგ „დურნოვოს ბინაზე" დგომას ბევრი უპარტიო გლეხებიც აღარ მოისურვებდენ და ესენიც „კრამოლნიკ" გლეხებთან ყოფნას ამჯობინებდენ, „კრამოლნიკები"-კი უეჭველათ თავის გავლენას მოახდენენ მათზე და ასე დურნოვოს თავისი ხრიკების ძეობით სულ წინააღმდეგ შედეგს მიაღწია. „თავისი საკლავი დანა გამოჩხრიკა". რევოლიუცია ბანქოს თამაში არ არის, რომ დურნოვოებს ხრიკებით და ეშმაკობით შეეძლოთ მისი „მოგება"! რევოლიუციამ ხელათ იცის ეშმაკობის შეტყობა და ვინც მას ჩაიდენს, იმავე წაკრავს ცხვირში მის ხრიკებს.

ახალი ამბები

→ გუშინ 28 აპრილს დილის 9 საათზე ამიერ კავკასიის რკინის გზათა თფილისის **რკინის ჩამოსასხმელ განყოფილებაში** (Литейное отдѣленіе) **შემდეგი უბედურება დატრიალდა**. ერთ მატარებლის ქვაბში ორთქლი და მაზუთი გაშვებული იყო და შიგნით ცეცხლი ენთო. ცეცხლისაგან ახლოს მხლოთ საშინელი ბოლით ასდიოდა. საზოგადოთ როცა ქვაბში ცეცხლი ანთია—მაზუთი ბევრი მოდის და ქვაბის კარებიც ნელ-ნელა იღება. ასე უეცრათ გასქდა ერთი ქვაბი, რომლიდანაც საშინელი ალი გამოვარდა და ახლო-მახლო მომუშავე 8 კაცი საშინლათ დაამწვა. განსაკუთრებით დაიწვა ოთხი მუშა: კონსტანტინე დექანოზოვი, ნიკოლოზ იორდანოვი და დიმიტრი ნოსკოვი. ესენი საჩქაროთ რკინის გზის საავადმყოფოში წაიყვანეს. ამათ გარდა დაიწვნენ კიდევ მუშები: დიმიტრი ვლასოვი, ანდრია ივანენკო, ივანე რეკვიაშვილი, ივანე ქოჩიანი და პროხორ ტარუსინი. ესენი თავ-თავიანთ სახლებში დაგზავნეს. პირველ ოთხში ექიმების სიტყვით, განსაკუთრებით გაჭირვებულ მდგომარეობაშია თურმე იორდანოვი.

→ კავკასიის ნამესტნიკმა **ცირკულიარული მოწერილობები დაუგზავნა** დროებით გენერალ გუბერნატორებს და ოლქის უფროსებს, რომლებშიაც აღნიშნავს იმ გარემოებას, რომ უკანასკნელ არეულობის დროს ადმინისტრაციის ზოგიერთ მოხელეთ თავიანთ თანამდებობის ასრულების დროს ყოყმანი და ზოგჯერ საქმის დაუდევრობა ეტყობოდათო. ნამესტნიკის მოწერილობით ასეთი წევრები არა თუ მარტო სამართალში უნდა იქნენ მიცემული, არამედ დაუყონებლივ ადგილებიდანაც უნდა იქნენ დათხოვნილიო.

→ გენერალ-გუბერნატორის განკარგულებით ერთი კვირით შეჩერების შემდეგ დღეს **ხელახლა გამოდის** ახალი ყოველდღიური გაზეთი „კავკაზსკია ვესტი".

→ თფილისის ქუჩებში გუშინ ისეთივე გაძლიერებული რაზმი დადიოდა სალდათებისა და კაზაკებისა, როგორც გუშინ-წინ. სასწავლებლებისა და მთავრობის დაწესებულებებში მეცადინეობა განა[...]ქის ზოგიერთ დაწესებულებებ[...]ნებს წითელი ნაციონალური [...]

→ დეკემბრის გაფიცვების შ[...] გზის საბჭოსთან და დეპ[...]ბა **იანვრის პირველ რიცხვებ[...] ხლეს**. გაფიცვებში მონაწილე[...]ბი მუშები რკინის გზათა უფრ[...] კოინიკ ნეიგებაუერმა მაშინ, [...] თხელებმა იციან, ბევრი დაით[...] ვინც მაშინ ნეიგებაუერს არ [...] ნება ქონდათ დაბრუნებულიყ[...] შათ. რამდენიმე მუშა სხვა [...] ზეზთა გამო ვეიან გამოცხადდ[...] გაფიცვების შემდეგ სოფლებში [...] დაფანტული იყვენ. თავის დრო[...]რში სამუშაოთ გამოუცხადებლობ[...] კიდევ 18 მუშა დაითხოვეს, მაგრ[...] როცა ესენი გამოცხადდენ [...] 12 მარტს ისევ უკან იქნენ მიღ[...] დღემდე მუშაობდენ. გუშინ-წინ [...] დღევის სამ საათამდი იმუშავეს, შემდეგ გამოუცხადეს—რკინის გზ[...]რთველის მოწერილობის თანახმა[...] ვნილი ხართო. გუშინ ესენი [...] არ გაუშვეს, მიზეზი არ იციან. ა[...]რები: ხორბალაძე, მანჯავიძე, [...]ლი, ხოსიტაშვილი, ჯავახიშვილი, [...]შვილი, მაისურაძე, თათარაშვილი, [...]თაველი, მაჭაშვილი, მიქელოვი, [...]შვილი, კანდელაკი, ბებიაშვილი, [...]

→ გუშინ 27 აპრილს, საღამ[...] საათზე, თფილისის სადგურ ქალებ[...]ში უეცრათ **ჭკუაზე შეიძა** ობერ[...]ტორის ხუციშვილის ახალგაზდა ქ[...]

→ ლანჩხუთიდან გვეტყობინებ[...]რილს, საღამოს მატარებელს გა[...] ადგილობრივი **ბოქაულის თანაშემ[წე]** მელიც სამსახურის ასასრულებლათ[...] საღამოს ჩამოსულა ლანჩხუთიდან [...]ლები გაუყვანიათ.

→ თფილისის გენერალ-გუბერნა[ტორის] **ცირკულიარული მიწერილობა გუ[...]** თფილისის გუბერნიის მაზრის [...] რომლებშიაც წინადადებას აძლევს [...] სნელს, რომ ყოველნაირი საქმე [...] კური იქნება თუ სხვა, რომელიც [...] მაზრაში მოხდება, დაუყონებლივ [...] ხოლმე როგორც იმას, ის კავკასიის [...] ციის უფროსს.

→ ბორჯომის ბოქაული ეჩნაძე [...] იქმნა შეფვრასსევის ნაცვლად, მეფურ[...] ბოქაული კონტრასხავი—სურამში, სურ[...] ქაული შეტრონჩკო-ზაიდი გადაყვანი[...] ბორჯომში, ხოლო ცხინვალის ბოქაულ[...] საშის—ბოქაულად ნამყოფი მაიურელი.

→ სადგურების ვაგზალმა პაპისმეტრო[...] ხადა სართიჭალის ბოქაულს, რომ რო[...] გარეკოდან მიდიოდა ადგილ მწვრ-წყა[...] ლობებით მას დაუხვდა ვიღაც შეარ[...] უცნობია ნაჯღში გაწვეულნი, 45 მანეთ[...]

ფელეტონი

კაპიტალიზმი რუსეთში

(კ. კაუცკის წერილიდან ამერიკელი მუშის შესახებ)

(დასასრული. იხ. „ლამპარი" № 8).

II

რა გავლენა აქვს საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაზე სხვის ქვეყანაში გაზრდილს უცხო ქვეყნის კაპიტალს?—აი საკითხი, რომელსაც არ შეხებია არც კლასიკური პოლიტიკური ეკონომია, არც თვით მარქსი. ამის შესახებ ჯერ კიდევ რიკარდო სწერდა („ძირითადი საკითხები" თავი მე-7), ვინ მოსთვლისო, რამდენ გაჭირვებას განიცდის კაპიტალი ერთი ქვეყნიდან მეორეში გადასახლების დროს. ეს გაჭირვება მხოლოდ ამ უკანასკნელ დროს გაქრა.

მეორე მხრით, თეორია იმ დროს იკვლევდა საკითხს კაპიტალის სულ უბრალო ფორმის შესახებ. ე. ი. საზღვარ-გარეთელი კაპიტალის გავლენა სრულებით უნდა უყურადღებოთ დაეტოვებია და სახეში მარტო ერთი კაპიტალისტური საზოგადოება უნდა მიეღო ისე, როგორც კაპიტალისტური წესწყობილების ანალიზის დროს თეორეტიკებს მარტო კაპიტალისტები და მუშები ყავთ სახეში, მიუხედავათ იმისა, რომ შეიძლება სხვა კლასებს მეტი გავლენა ქონდეს საზოგადოებრივსა და პოლიტიკურ ცხოვრებაში. მხოლოდ მაშინ შეგვიძლია რთული კაპიტალისტური კომბინაციების გამოკვლევა და გაგება, როდესაც კაპიტალისტურ ურთიერთ შორის დამოკიდებულებას მის უბრალო ფორმაში შევისწავლით.

კაპიტალის გავლენა საქირაო შრომაზედ სრულიად ცხადია. კაპიტალის შეგროვების და წარმოების განვითარების დროს საწარმოო იარაღები კაპიტალისტთა კლასის მონოპოლიათ ხდება, ამასთან ერთათ მრავლდება შეუძლებელთა მასსა, რომელიც ლუკმა პურის გულისთვის იძულებულია თავის ძალ-ღონე მარტო საწარმოვო იარაღის პატრონს მიყიდოს.

ეს დიდი ხანია ცნობილია.

მაგრამ საქმე იმაშია, რომ საწარმოვო იარაღების გაფართოება სხვა შეძლებულთა კლასთანაც ამყარებს დამოკიდებულებას. ესენი, თუმცა წარმოებაში არავითარ მონაწილეობას არ იღებენ, მაგრამ თავისი პრივილეგიური მდგომარეობით ითვისებენ არამც თუ ზედმეტ ღირებულებას, არამედ ხშირათ იმ ღირებულების ნაწილსაც, რომელიც მუშის ძალ-ღონით არის შექმნილი; მაგალითად, მემამულეები მიწის რენტას ითვისებენ და სახელმწიფო კი—გადასახადებს. ამ კლასების ფეოდალური ტენდენციები, მათი საზოგადოებრივი და პოლიტიკური როლი ისეთია დღევანდელ ცხოვრებაში, რომ ისინი იძულებული არიან ერთმანეთის ჯიბრზედ აურებელი ფულები ხარჯონ, მაგალითად, ჯარის შესაიარაღებლათ. ამისათვის მთავრობა დიდ გაჭირვებაში ვარდება და ძალა-უნებურათ ფინანსიურ ბურჟუაზიას უნდა მიმართოს დახმარების აღმოსაჩენათ. თუმცა ამ წარჩინებულ ვაჟბატონებს ძალიან ეჯავრებათ და სძაგს მევახშეები, მაგრამ მათ ბრჭყალებს მაინც ვერ ასცდებიან ხოლმე.

კაპიტალის ბატონობას ისეთი კლასებიც უწევენ სამსახურს, რომლებიც თითონ არც მწარმოებლები და არც კაპიტალის პატრონები არიან, მაგრამ საზოგადოებაში კი სასარგებლო წევრებათ ითვლებიან.

გაბატონებულ კლასთა და ექსპლოატატორთა პირადი მოთხოვნილება ზედმეტი ღირებულების დიდ ნაწილს ვერ ჩაყლაპავს, მით უმეტეს, რომ ასეთი ხარჯი ექსპლოატაციის გაძლიერებასთან შედარებით თანდათან მცირდება და თვალ-საჩინო ადგილს აღარ იჭერს. მაშ რაში იხარჯება ზედმეტი ღირებულების უდიდესი ნაწილი? მწარმოებელი მუშებისაგან გამოწოვილი ზედმეტი ღირებულების უშველებელი ნაწილი იმ არა მწარმოებელ კლასებს ხმარდება, რომლებიც გაბატონებულ კაპიტალისტებს ემსახურებიან.

ექსპლოატატორები მუდამ ამ კლასებზედ აფუძნებდენ თავის პოლიტიკურ ბატონობას. მაგალითად, ს[...] აუკუნოების თავად-აზნაურები თავის პირად მოთხოვნილებისთვის ძალიან ცოტას ხარჯავდენ იმ შემოსავლიდან, რომელსაც საწყალ გლეხების კასიდან იღებდენ. ამ შემოსავლის მეტი ნაწილი იხარჯებოდა ამალის, კარისკაცების, ასტროლოგების, მასხარების, მეჯინიბეების და სხვა მუქთახორების შესანახათ. მთელი ეს ხალხი თავს ირჩენდა მწარმოებელთა წანაგლეჯი შემოსავლით და, რასაკვირველია, დიდათ დაინტერესებული და მონაწილეც იყვნენ მშრომელი ხალხის გაყვლეფაში.

კაპიტალისტური წარმოების განვითარებასთან ერთად პირველ ადგილს ყოველთვის არა მწარმოებელთა მასსა იჭერს, როგორც ექსპლოატატორთა მოსამსახურენი და აგრეთვე ექსპლოატაციის საუკეთესო იარაღები. კაპიტალისტის უმთავრესი მიზანი, რომელსაც ის ყველაფერს ანაცვალებს, რასაკვირველია, მეტი სიმდიდრის მოგროვებაა. სანამ კაპიტალი მცირეა და ცოტა სარგებელს იძლევა, კაპიტალისტი ყველაფერში კრიჭანგობს, თავის პირად მოთხოვნილებებს ავიწროებს; ის პურიტანია—ზიზღით უყურებს, როგორც განცხრომით ცხოვრებას, ისე სიტრიფიზულ მეცნიერებას და ხელოვნებასაც. მაგრამ კაპიტალი თანდათან იზრდება, იზრდება აგრეთვე მის მიერ გამოწვეული ექსპლოატაციაც; ეხლა კი კაპიტალისტი მარტო მოგებაზე კი არა ფიქრობს, რადგანაც მისი თანხა ისედაც გაზრდილია; მას თამამად შეუძლია არა თუ პირადი მოთხოვნილების გაფართოება, არამედ სხვა მუქთამჭამლების რჩენაც. და აი ის ქირაობს, მის წინაშე ლაქიებათ ქცეულ მეცნიერს და არა მეცნიერს, სათნო პირს და მასხარას, პოეტს და შარლატანს.

ეს არა მწარმოებელთა ბრბო დაინტერესებულია ექსპლოატაციის არსებობაში და მის მტკიცე ბურჯსაც შეადგენს. ისინი ცდილობენ მებრძოლი პროლეტარიატის რაზმს და მით ამცირებენ მის რაოდენობას. ამათ რიცხვს ეკუთვნის ინტელიგენციის უმეტესი ნაწილიც, რომელიც თავისი თხზულებებით, ქადაგებით და ხელოვნური ნაწარმოებით ბურჟუაზიის სასარგებლოთ ზრდიან ხალხის გრძნობა-გონებას. დაბოლოს, კაპიტალისტური წესწყობილების მომხრეთ უნდა ჩაითვალოს ისინიც, ვისაც ნაკლებათ მოხვედრია ექსპლოატაციის კლანჭები, და ამიტომ იმედი აქვს თავი დაიხსნის პროლეტარიატის რაზმს და ბატონების კლასს დაუახლოვდეს თავის მდგომარეობით. რამდენათაც მძლავრი და სხვადასხვაგვარია საზოგადოების ეს ნაწილი, იმდენათ უფრო ცდილობს ის თავი დააღწიოს მშრომელთა ნაწილის კლასობრივ ბრძოლას და თავი კაპიტალის უზრუნველყოფილ მოსამსახურეთ გაიხადოს. ამ არა-მწარმოებელთა ბრბოს თვალსაჩინო გავლენა აქვს მწარმოებელ პროლეტარიატის აზროვნებაზე.

ეხლა ვნახოთ, რა ხასიათი აქვს ამნაირ ურთიერთ შორის განწყობილებას იქ, სადაც კაპიტალი შიგ ქვეყანაში კი არ გროვდება და ვითარდება, არამედ სხვა ქვეყნებიდან არის შემოტანილი და ამისთვის მთელი მისი ზედმეტი ღირებულება უკანვე უნდა დაუბრუნდეს სხვა ქვეყნის კაპიტალისტებს?

ინტერესების წინააღმდეგობა მწარმოებელთა და მუშათა შორის, მევახშესა და ვალის მქონებელთა შორის, უფრო მძაფრი, უფრო [...] გასავები და ძნელი ასატანი ხდება მაშინ, როდესაც ეს ორი მოწინააღმდეგე მხარე სხვადასხვა ეკუთვნის და საზოგადო კულტურ[...] არიან შეკავშირებულნი. სხვათა შორ[...] და შევნიშნოთ, რომ ნაციონალურ[...] გონიზმს მაშინ უფრო მეტი ადგილ[...] რავს, როდესაც ეს ორი მოპირდაპ[ირე ელე]მენტები ერთ და იმავე ქვეყანაში [...]დებენ: მაგალითად, რუსეთში ფაბრ[...] ან ფაბრიკის დირექტორი ებრაელი [...] ნააღმდეგება არა ებრაელს, ნემეცი [...]ნინს და სხვ. თუ კი კაპიტალი ცალკ[...] არ ეკუთვნის, მაგალითად, სახელ[...] სესხი და სააქციონერო საზოგადო[...] მაშინ ეს პიროვნებასთან დაკავშირ[...] ანტაგონიზმი ქრება.

მეორე მხრით, როგორც წინათ გვ[...] შენიშნული, ზედმეტი ღირებულების [...] ვარ გარეთ გაზიდვა ერთნაირათ ალა[...] მცხოვრებთა ყველა კლასებს, რო[...] მწარმოებლებს, ისე არა მწარმოებლ[...] თუმცა ამას პირველ ხანებში კი ვ[...] ამჩნევს, სხვა ქვეყნის კაპიტალის გ[...] სახლების პირველი შედეგი ასეთია: ქვეყანას კაპიტალი ეფინება, და საწ[...]ვო იარაღის საჭიროებას იწვევს, მ[...]რა ხვი წარმოებაში თანდათან მატუ[...] და მათ მისახმარ საგნების მოთხოვნ[...] უფრო ფართოვდება.

ზედმეტი ღირებულების საზღვარ-გ[არეთ] გაზიდვა და მისი პროგრესიული მოქმ[...] ნელ-ნელა, თანდათანობით ირკვევა [...]ლოს იქამდის მიდის, რომ მოკლე [...] ისევ საზღვარ-გარეთიდან სესხათ [...]მა კაპიტალმა უნდა დაფარო[...] მ[...]თახსირებელი შედეგები. თავის [...]დია, რა [...] უნდა იყოს სა[...] გარეშე სესხი მაშინ, როდესაც ი[...]დება არა რაიმე წარმოებას, არამედ ქვეყნის ვალების პროცენტების გ[...]ან და ისეთ უნაყოფო და უსარგებლ[ო ...]ებს, როგორიც, მაგალითად, ხ[...] და სამხედრო ხარჯლდებია.

თუ და მამალა. მაპასმჭილოვმა ეჭვი გლახა ოამაზაშვილზე მიიტანა.

◆ ნავთლუღში ქვემო-ავჭალის ეკკლესიას გუშინ-წინ, 27 აპრილს, მეხი დაეცა, გუმბათი მოგლიჯა და 15—საჟენის სიმორეზე გადაისროლა. ეკკლესიის ზარალი 600 მანეთამდეა.

◆ გუშინ, 27 აპრილს საღამოს შვიდ საათზე, როცა ქარვასლის ნოქრები, სიმონ მიქელაძე და ჰალიევი სახლში არ იყვნენ, ვილაც ბოროტ-გამზრახველთ გაუტეხიათ მათი ბინა სოლომონის ქუჩაზე, სუმბათოვის სახლში და წაუღია 30 მანეთის ნივთები, ხოლო 10 მანეთი ფულათ. ეჭვი ამავე სახლის მეეზოვეზე მიუტანიათ.

◆ 28 აპრილს ღამით ვარდისუბნის ქუჩაზე მოვაჭრე ალ. სახტანოვს სა-უთარ მაღაზიიდან მოპარეს სხვა და სხვა ნივთი 153 მანეთამდე ღირებული. გამოძიებამ აღმოაჩინა ზოგიერთი ნივთი ყინულიარის ქუჩაზე მცხოვრებ თათრის ისმაილ-ოღლის სახლში, რომელმაც თავის მხრით განაცხადა—ერთი ჩარჩისაგან ვიყიდე, რომელსაც სახელად „რიგოს“ ეძახიანო.

◆ 26 აპრილს, საღამოს ათ საათზე თამარის ქუჩაზე მცხოვრებ ივანე პოპოვს სახლში შეუვარდა 8 შეიარაღებული უცნობი, რომელთაც მასპინძელს ფული მოსთხოვეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მოკვლით დაემუქრნენ. წაიღეს 270 მანეთი ფულათ, საათები 77 მანეთათ ღირებული და შემდეგ მიიმალენ.

◆ რიყის ქუჩაზე, ბორჩალოს მაზრის ს. გერგერის მცხოვრებ გლეხს ს. მატეოსოვს გუშინ-წინ 500 მანეთი მოპარეს. ეჭვი მახლობელ მდგმურ კრაკოვსკიზე მიიტანეს, რომელმაც პასპორტი დატოვა და დაიმალა.

ადგილობრივი პრესა.

ამდენს ვეპოლემიკებით გაზ. „შრომას“ და, მკითხველს უნდა გავუტყდეთ, მხოლოდ გუშინ მივაგნე იმის მიზანს, რომ ჩვენ პოლემიკას ბოლო აღარ აქვს, რომ პოლემიკის საშუალებით ჩვენ მოპირდაპირეებისთვის ვერ დაგვიმტკიცებია ამისთანა ანბანური ჭეშმარიტება: ვინც სოციალისტურ პარტიის დასამარცხებლათ შეუერთდება ბურჟუაზიულ პარტიას, იგი სოციალიზმს ღალატობს. ფედერალისტებმა ბლოკი შეკრეს რადიკალებთან სოციალდემოკრატების დასამარცხებლად; მაშასადამე, ფედერალისტებს სოციალიზმისთვის უღალატნიათ. ეს გახლავთ კანონიერი ლოღიკური სილოგიზმი, მაშასადამე, ამას არავითარი დამტკიცება არ უნდა, თავისთავათ ცხადი ჭეშმარიტებაა. მაშ რატომ ვერ შევაგნებინეთ ეს ჩვენს მოპირდაპირეს? ამის მიზეზი, ვამბობ, „შრომის“ მე-20 ნომერში ვიპოვე. ჩემი ყურადღება მიიქცია „პრესაში“ ამნაირ სიტყვების მეტათ ხშირათ გამეორებამ: „ბავშური ტიტინი“, „ბავშური ჯიუტობა“, „ბავშური გონება“ და სხ. და მაშინვე მივხვდი, რაშიაც ყოფილა საქმე: თურმე ჩვენს მოკამათეს სიბერისაგან ჰქონია გახევებული გონება, მეტათ ბევრი ძალა უნდება უბრალო აზრის გასაგებათ და მოპირდაპირეს სიტყვებში იგი მხოლოდ „ტიტინს“ ხედავს, გონებას კი ძალის ვერ ატანს, რომ აზრს მიუხვდეს და კბილებ ჩამტვრეულ პირით მხოლოდ „ბებრუხანულ ჩიფჩიფს“-ღა აწერხებს: „ბავშური ტიტინი“, „ცოდნა არა გაქვთ“, „მოუმწიფებელი ხართ“ და სხ.

ამას წინათ თავის გასამართლებლათ ის საბუთი მოიყვანეს, რომ პეტერბურგში სოციალდემოკრატებმა კადეტებს დაუჭირეს მხარი. ჩვენ მდაბიო ენით ავუხსენით, იმიტომ დაუჭირეს, რომ კადეტებზე მემარცხნე პარტია იქ არ იყო. რომ სხვა უფრო მემარცხნე პარტია ყოფილიყო, იმას დავუჭერდით. უბრალო აზრია! მაგრამ ხომ მოგეხსენებათ ბებრუცანების მძიმე გონება! ჩვენ მოპირდაპირეს ვერ გაუგია და ახლა ის მოყავს საბუთათ, პლეხანოვიც კი ამბობს ლიბერალების მხარის დაჭერა შეიძლებაო. აბა ღმერთო! დაჯექით, მოხუცო, და ათჯერ გაიმეორეთ: „პროგრესიულ-ბურჟუაზიულ პარტიების მხარის დაჭერა შესაძლებელია მაშინ, როდესაც ისინი ებრძვიან თავიანთ მემარჯვენეებს; თუ ეს პარტიები სოციალისტურ პარტიებს ებრძვიან, მაშინ, სოციალიზმის მოღალატეა, ვინც ბურჟუაზიულ პარტიებს დაუჭერს მხარს“. ხომ გაიგეთ? ათჯერ გაიმეორეთ და ათჯერ დაწერეთ!

მე ვუთხარ ჩვენს მოხუცს,—სოციალდემოკრატების კანდიდატები მუშათა კანდიდატებია, თქვენი კი ინტელიგენციისა მეთქი. უკანასკნელ სიტყვაზე მოხუცს თვალებიდან ცრემლი წამოსკდა და ხრინწიანი ხმით ჩიფჩიფებს: „ეგ უზრდელობაა! ფედერალისტების კანდიდატები ისეთივე მუშა ხალხის კანდიდატებია, როგორც სოც.-დემოკრატებისა!“ დამშვიდდით, ჩემო ბებერო! თქვენი წყენება არ მინდოდა! იქნება ფედერალისტების კანდიდატებს გულში ქონდეთ მუშა ხალხის სიბრალული, მაგრამ ისინი ინტელიგენტ კლასებს ეკუთვნიან და ინტელიგენტებისვე კანდიდატები არიან (იმ დღესაც აგიხსენით: ექიმებისა, ადვოკატებისა, მასწავლებლებისა, ბანკის მოსამსახურეებისა, ქართველ ჩინოვნიკებისა, მღვდლებისა და სხვ.). მუშების კანდიდატი იმას ქვიან, ვისაც თითონ მუშები, მუშათა პარტია წამოაყენებს. ფედერალისტი კანდიდატები მუშების მიერ არ არიან წამოყენებულნი, მაშასადამე, „მუშათა კანდიდატები“ ვერ ეწოდება. გაიგეთ? აბა გაიმეორეთ, რომ არ დაგავიწყდეთ! ახლა კი გეყოფათ: შევიბრალოთ ბებერი გონება. ჯერ მიბრძანდით, ლოგინში ჩაწექით, როცა პოდაგრა და ქარები დაგიამდებათ, მაშინ კიდევ სხვა აზრები გავიზეპიროთ.

პროვინცია.

ოზურგეთი. „უძლეველი“ რეაქცია თანდათან სუსტდება და ამ გარემოებამ ძალიან დააფიქრა აქაური ჯაშუშები. ეს ვაჟბატონები დარწმუნებულნი იყვნენ თურმე, რომ გოლოვინ-ალიხანოვების შტიკებითა და ზარბაზნების საშუალებით აღმოფხვრიდნენ რევოლიუციონურ ძალას. მაგრამ, როგორც მოსალოდნელი იყო, იმედი გაუცრუვდათ. ამას ახლა ზოგი მათგანი კიდევაც გრძნობს და დაიწყეს თავის კატუნა. უმრავლესობა ჯერ კიდევ განაგრძობს თავის ხელობას.

სხვა პოლიციელებთან ერთად ოზურგეთს ერთი ახალი [illegible] მოუვიდა, სახელდობრ „მექრთამეთ [illegible]“, რომელსაც ცნობილი დამსჯელი [illegible] განმეორებისთვის. [illegible] მიდის ტუსაღთან ერთად [illegible] „ყურის“ წვერი და [illegible]: „[illegible] საქმე ძალიან ცუდათაა. შეიძლება სამსჯავრო [illegible] მიგცენ და თუ რამე არ უშველეთ თავს დაიღუპებით“. შეშინებული ტუსაღი (რასაკვირველია ზოგიერთი შეშინდება) ემუდარება დასმას და ჰპირდება ფულის მიცემას. ეს ვაჟბატონები დახმარებას ჰპირდებიან და ერთი კვირის შემდეგ მართლადაც ანთავისუფლებენ ტუსაღს, ხოლო მეორე (ზოდიერბელი), ხელმეორეთ აპატიმრებს. აქ კიდევ ხელმეორეთ გამოუტყუებს და ასე ამგვარათ ერთ და იმავე ადამიანს რამოდენიმეჯერ აძრობენ ტყავს ეს სულთამხუთავები. როგორც ამბობენ ამ გვარ „საგმირო“ საქმეებში წილი უდევს გურიის თავად-აზნაურთ წინამძღოლის თანაშემწე [illegible] გოგოტიძესო, მაგრამ არ ვიცით რამდენათ მართალია ეს ბრალდება, თუმცა...

მკითხველებს ალბათ მოეხსენებათ, რომ 1902 წელს გურიაში მომხდარი გაფიცვის დროს მემამულეების წინააღმდეგ გამართულ [illegible] დაგვიანდა და მას შემდეგ გლეხები და მემამულეები შეთანხმებულნი იყვნენ. ეხლა კი ზოგიერთმა, რეაქციით ზურგ გამაგრებულმა მემამულემ, მოინდომა ისევ ძველებურათ ყველაფერს გლეხებისა და უარი განაცხადა წინანდელ პირობებზე. მაგრამ ამით რასაკვირველია „ბრწყინვალე წოდება“ ფონს ვერ გავა, რადგანაც ერთობა-სოლიდარობა კვლავ არსებობს გლეხებში და მემამულეების უგუნური საქციელს შეუძლია გაფიცვა გამოიწვიოს მათ წინააღმდეგ.

ამას წინათ ოზურგეთში გავრცელებულ იქნა პროკლამაციები ჯაშუშების შესახებ, გამოცემული რ. ს. დ. მ. პ. გურიის კომიტეტის მიერ, რომელმაც ძალიან გააკვირვა აქაური ჯარის უფროსი. „Неужели еще существуютъ такіе комитеты“-ო ეკითხებოდნენ ერთმანეთს მეტის მეტათ გაკვირვებულნი.

თუმცა აქ გასაკვირი სრულიადაც არაფერია, მაგრამ რას იზამ „ამხანაგ“ კრილოვს და მის ჯაშუშთა რაზმს გურულები თფილისის პატრიოტული საზოგადოების წევრები ეგონათ.

ვანო ლელისპირელი

პასუხათ სოციალ-ფედერალისტებს V

წარმოდგენილი გვქონდა მკითხველთ, რამდენად შესაწუხებელია შრომაში ქართულ [illegible]ის მდგომარეობა, როცა მას მისცვივიან ეგ ზნის ბავშვები და თავისი გაუთავებელი ხმაურობით არ აძლევენ მოსვენებას. ძალიან ხშირათ სრულიად ამაოა დარიგება. რამდენიც უნდა ელაპარაკო, ისინი მაინც დახტიან და გაიძახიან თავის გაუთავებელ „ღიღილმ-ღიღილმ“-ს! როცა შეეკითხები მიზეზს, თუ რატომ არ წერდებიან, ბავშვები მოგიგებენ: „[illegible] რამდენი არის ორჯერ-ორი?—თქვენ განუმარტავთ, მაგრამ ეგ ზნის ბავშვები სიცილ-ხარხარით მოგაყრიან: „თქვენ ხუმრობ და უცები ყოფილხართ, ორჯერ ორი ოთხი კი არა [illegible] სანთელიაო!“ აი ასეთ ბავშვებს გვაგონებენ სოც.-ფედერალისტები, როცა ისინი ჩვენთან პოლემიკას ეწევიან, მაგრამ [illegible] იმ აზრისა, რომ არ არის ისეთი ეგ ზნის ბავშვი, რომლის გასწორება სრულიად შეუძლებელი იყოს და ჩვენ კვლავ განვუმარტავთ ს.-ფედერალისტებს ორიოდე საკითხს. ერთ წინა წერილში („ლამპარი“ № 7) აღვნიშნეთ, რომ ყველა ქვეყნების სოციალდემოკრატიულ პარტიებს შორის არსებობს მჭიდრო სოლიდარობა, რომ ყველა ამ პარტიებს აქვთ ერთი და იგივე საბოლოო მიზანი და ერთი და იგივე საშუალებანი ამ მიზნის განსახორციელებლათ. განა რომ ძალიან მარტივი აზრია. მაგრამ ს.-ფედერალისტი რას ს.-ფედერალისტია თუ კი ის მარტივ აზრს გაიგებს.

ამ ბატონებს წარმოდგენიათ, (იხ. „სოციალიზმის პარტია“ „შრომა № 21), რომ თუ ყველა ქვეყნის ს.-დემოკრატიულ პარტიებს ერთი და იგივე საბოლოო მიზანი აქვთ, მათ [illegible] ყველგან და ყოველთვის ერთი და იგივე უნდა ქონდეთ. ამას არც ერთი [illegible] ადამიანი არ იფიქრებდა, რადგან ფილოსოფიის დაუხმარებლადაც ყველას ესმის, რომ მაგ. ის ბიუროკრატიული აბსოლიუტიზმი, რომლის წინააღმდეგ იბრძვის რუსეთის სოც.-დემოკრატიული პარტია, აღარ არსებობს საფრანგეთში, ინგლისში, ბელგიაში და სხ. და მაშასადამე, ამ ქვეყნების სოც.-დემოკრატიული პარტიები აღარც ებრძვიან იმას, რაც არ არსებობს. ([illegible] ფიქრობს, რომ ს.-ფედერალისტი უნდა კი [illegible], [illegible] ვა, რომ ჩვენ ეს არ გვჯერა).

საბოლოო მიზნის იგივეობას [illegible] შემდეგ ასეთი მსჯელობით:

„სახელწოდების (სოც.-დემოკრატიული პარტიის) იგივეობა სრულებით არ აღნიშნავს თვით ცნებათა იგივეობას... ვიქვათ—(ყველა ქვეყნების სოც.-დემ. პარტიებს) ერთი მიზანი გაქვთ, სოციალიზმი, მაგრამ მიზანი ხომ გულის სიღრმეშია დაფარული (ხაზს ჩვენ ვუსვამთ) და ვინ იცის, თქვენ, ქართველ სოციალდემოკრატებს, რა უფრო ღრმათ გაქვთ გამჯდარი ძვალ და რბილში: სოციალიზმი თუ დემაგოგიაო“. შემდეგ გვეუბნებიან, რომ ს.-ფედერალისტებს ჩვენი დემაგოგიის ცოცხალ-ცოცხალი ფაქტები თურმე ხელში უჭირავთ; აი მაგ. ის, რომ ჩვენ გვითქვამს „სოციალდემოკრატების პარტია ყველგან (სადაც კი არსებობს კაპიტალისტური წესწყობილება) კარგი პარტიაა“. ხოლო რაც შეეხება „მიზნის იგივეობას“, ამის სასარგებლო ფაქტებს აბა საიდან გაიგებდენ ს.-ფედერალისტები: „მიზანი ხომ გულის სიღრმეშია დაფარული“. ს.-ფედერალისტები, ვითარცა სუბიექტივისტები, დარწმუნებულნი არიან, რომ პარტიის თავის მიზანი გულის სიღრმეში უნდა ჰქონდეს დაფარული (ალბათ რევოლიუციონურ კონსპირაციის მიზნით), ამიტომაც ეს ვაჟბატონები ერთხელ საქვეყნოთ და [illegible] გვარწმუნებენ: გულში შეინახეთ თქვენი კლასობრივი ბრძოლა, დღეს ქართველი მუშა ხალხი და ქართველი ბურჟუაზია უნდა შეუერთდნენ ეროვნულ თავისუფლების მოსაპოვებლადო. საცოდავ სოც.-ფედერალისტებს არ ესმით, რომ თუ ისეთი მომქმედი პარტია, როგორიც არის სოციალდემოკრატია, გულში ინახავს თავის მიზანს (სოც.-ფედერალისტების, როგორც სუბიექტივისტების, [illegible] გულში ინახონ თავიანთი მიზნები), ამით პარტია თვით უარყოფს თავის მიზანს. საკმაო იყო სოც.-ფედერალისტებს დაემტკიცებინათ, რომ ქართველი სოციალდემოკრატია გულის სიღრმეში იფარავს თავის საბოლოო მიზანს, და ამით თავის თავათ დამტკიცებული იქნებოდა ჩვენი მოკამათეების ტეზისი: „სახელწოდების იგივეობა სრულებით არ აღნიშნავს თვით მცნებათა იგივეობას?“. მაგრამ ამის უნარი ვინ მისცა სოც.-ფედერალისტებს.

მიზნის განსახორციელებელ საშუალებათა იგივეობას ჩვენი მოკამათენი ასე არღვევენ: „ამხანაგო—ყველას (სოც.-დემოკრ. პარტიებს) ერთი საშუალება გაქვსო, ე. ი. ყველანი ვაღიარებთ პარლამენტარიზმს, ყველანი ვიმხრობით გაფიცვებს, ყველანი ვიცავთ დემოკრატიულ თავისუფლებას, ყველანი მზათ ვართ პოლიტიკურ რევოლიუციების დაუჭიროთ მხარი (განა მარტო მხარს უჭერთ?)! და სხვ., მაგრამ იქნება არ იცით (ოჰო!), რომ ყველა ამ საშუალებას სოც.-დემოკრატებზე უფრო ადრე ლიბერალები და დემოკრატები სცნობდნენ, აი მაგ., ინგლისელი ლიბერალები (ნუ თუ მართლა?!), თუ არ იცით, წაიკითხეთ ისტორია და შეიტყობთ, თუ არ იცით [illegible] იმის გამო, რომ ისტორიაც ბურჟუაზიულ მწერლებისგან არის შედგენილი“. ხედავთ. სოც.-ფედერალისტები ისტორიასაც იმოწმებენ! Милые дѣти! ღმერთმა რომ შეიძლო გაზარდოს [illegible] თქვენისთანები! თქვე... კარგი ადამიანები, რისთვის უძახით თქვენ თავს სოციალისტებს, თუ ჯერ ისიც არ გაგიგიათ, რომ იმ ბრძოლის საშუალებათა შორის, რომელსაც ხმარობენ სოციალისტური პარტიები და ბურჟუაზიული პარტიები არსებობს რაღაც დიდ მნიშვნელოვანი განსხვავება.

როდესაც ჩვენ ვწერდით, რომ ყველა ქვეყნების სოციალდემოკრატიულ პარტიებს ერთი და იგივე საშუალებანი აქვს საბოლოო მიზნის განსახორციელებლათ, ჩვენ, რა თქმა უნდა, სახეში გვქონდა ის ბერკეტი, რომლის წყალობით საერთაშორისო პროლეტარიატი გადმოაბრუნებს ძველ კლასობრივ ქვეყანას და განახორციელებს სოციალისტურ წეს-წყობილებას. ეს ბერკეტი გახლავთ მუშა ხალხის კლასობრივი თვით-ცნობიერება, რასაც შედეგათ მოსდევს საერთაშორისო პროლეტარიატის მიერ დამოუკიდებელ, კლასობრივ, პოლიტიკურ პარტიის შედგენა პოლიტიკურ დიქტატურის ხელში ჩასაგდებათ. ეს კარგათ შეინახეთ გონებაში!

რაც შეეხება მოკამათეებისგან დასახელებულ საშუალებებს, ამაზე შემდეგი უნდა მოგახსენოთ. მართალია, პოლიტიკურ რევოლიუციებს ზოგჯერ ბურჟუაზიაც მიმართავს ხოლმე, პარლამენტარულ ბრძოლას იგი ყველგან და ყოველთვის ეწევა—სადაც კი არსებობს პარლამენტარიზმი, *) მაგრამ ეს საშუალებანიც სოციალდემოკრატიის ხელში სხვა მიზნებით და სხვა მისწრაფებით არის ხოლმე ანთებული. ზემოხსენებულ წერილში ჩვენ ვწერდით, „რომ ამ თუ იმ სოციალდემოკრატიის პარლამენტზე, რაც უნდა დიდი იყოს ეს პარლამენტი—სრულებით არ არის დამოკიდებული პარტიის ბედ-იღბალიო“. ამის გამო სოციალფედერალისტები შეიცხადებენ;; მაინც და მაინც, რატომ ჰგონიათ ქართველ სოციალდემოკრატებს, რომ პიროვნებას არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს სოც.-დემოკრატის პარტიისათვის“ (გურიის ჩვენია). ნეტა საიდან გამოაჩხრიკეს ეს „ჰგონიათ“? ჩვენ არასოდეს არ გვითქვამს, პიროვნებას არავითარი მნიშვნელობა არ აქვსო; სხვა არა იყოს რა იმას მაინც დავიჩემებდით, რომ სოც.-ფედერალისტების პიროვნებასაც [illegible] ხელ ფეხმა გვიდგებას. სოციალდემოკრატიას პიროვნებასაც უსათუოთ აქვს მნიშვნელობა მისი პარტიისთვის, და ზოგჯერ ძალიან დიდი მნიშვნელობა (მაგ. მნიშვნელობა მარქსის, ენგელსის, ბებელის და სხ.). თვით სოციალდემოკრატის მნიშვნელობა პარტიისათვის განსხვავდება იმდენათ, რამდენათაც განსხვავდება გონებრივი და ზნეობრივი ძალ-ღონე. მაგრამ ამ თუ იმ პიროვნების (თუნდ მარქსის და სხ.) ყოფნა არ ყოფნა სრულებითაც არ ნიშნავს პარტიის ყოფნა არ ყოფნას. აი ასეთი და მხოლოდ ასეთი აზრი აქვს ჩვენს ზემოთ ამოხსნილ სტრიქონებს. დასასრულ, ჩვენ ვწერდით („ლამპ.“ № 2) და ხელ ახლა განვუმარტავდით სოც.-ფედერალისტებს („ლამპ.“ № 7) რომ სოციალდემოკრატია ფარულობს და იცავს მოწინააღმდეგე. არა პროლეტარულ ელემენტებსაც კი, როცა ესენი დაჩაგრულები არიან. ამას მთელი არევ-დარევა გამოუწვევია სოც.-ფედერალისტების გონებაში. ჩვენ კვლავ ავეჭურვებით მოთმინებით და ცალკე წერილში ვეცდებით კვლავ განვუმარტოთ მოხსენებული საკითხი.

ლ. დ.

*) გაფიცვა წმინდა პროლეტარული ბრძოლის საშუალებაა. თუმცა გასულ ოქტომბერს გაფიცვას მხარი დაუჭირა ბურჟუაზიამ, მარა ეს არის მეტათ იშვიათი და განსაკუთრებული შემთხვევა. დემოკრატიული თავისუფლებას იცავს მემარცხენე ბურჟუაზია დიდის იშვიათათ და დიდის ორჭოფობით.

ლ. დ.

მარო ნაკაშიძის ხსოვნას.

(ნეკროლოგი)

16 აპრილს ქ. ბათუმში ხ.ნგრძლივი ავათმყოფობის შემდეგ ულმობელმა და განუკურნებელმა სენმა სიცოცხლეს გამოასალმა ერთი თანამედროვე აზრებით გამსჭვალული ახალგაზრდა ქალი მარო ივანეს ასული ნაკაშიძე.

განსვენებული მხურვალე მონაწილეობას ღებულობდა დღევანდელ განთავისუფლებელ მოძრაობაში. მე აქ არ შევუდგები კერძოთ მის ცხოვრების აღწერას, თუმცა რამოდენიმეთ ეს საყურადღებოა, ვიტყვი მხოლოდ, რომ თუმცა მას სწავლა-განათლება გიმნაზია-ინსტიტუტში არ მიუღია, მაგრამ ეს ბევრს ამგვარებს სჯობდა. დაასრულა თუ არა ოზურგეთის სამოქალაქო სასწავლებელი მან მიჰყო ხელი თვითგანვითარებას და ბევრიც შეიძინა ამით. ის დიდ ყურადღებას აქცევდა ქალების უნუგეშო მდგომარეობას დღევანდელ წესწყობილებაში და სულით და გულით ცდილობდა რაც შეიძლება მეტი სინათლე, თვითცნობიერება შეეტანა მათში. მას მტკიცეთ სწამდა, რომ ქალების განთავისუფლება შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ჩაგრული დედაკაცები და მამაკაცები ერთად შეერთდებიან და მოსპობენ ბურჟუაზიის ბატონობას.

ჯერ კიდევ ის დრო იყო, როდესაც თანამედროვე აზრები სასტიკათ იდევნებოდა ჯალათებისაგან, როდესაც ერთ თავისუფლათ დალაპარაკებისათვის, ერთ ფურცელ პროკლამაციისათვის შორეულ ციმბირში გადაასახლებდნენ თავს, რომ მაროს რამოდენიმე ქალების წრე უკვე შეედგინა ოზურგეთში და მის ახლო-მახლო სოფლებში და მუყაითად მუშაობდა მათში; ავრცელებდა არგ ლეგალურ სოციალდემოკრატიულ ლიტერატურას. სამწუხაროთ დიდ ხანს აღარ დასცლია ამ ყოფაში. ავათმყოფობამ მას მაგრათ ჩაჰკიდა თავისი ბასრი ბრჭყალები და ლოგინათ ჩაავდო. მაგრამ ის აქაც არ ისვენებდა და ეს ძვალ-ტყავათ ქცეული ადამიანი ლოგინიდან უკითხავდა და უხსნიდა თანამედროვე წიგნებს ქალებს, რომლებიც მის ლოგინს ირგვლივ შემოსხდოდა. ამ ბოლო დროს, როდესაც გურიას კრილოვის „დამსჯელი“ რაზმი ესტუმრა, რადგან ოზურგეთში დარჩენა შეუძლებელი იყო მისთვის, ის თავის მშობლებმა სოფელში წაიყვანეს და შემდეგ კი ბათუმში საექიმოთ, მაგრამ ულმობელ სენს (ჭლექს) ისეთ დაემონავებია იმისი სხეული, რომ ექიმებმა ვერაფერი უშველეს და 16 აპრილს დალია სული.

მეტის მეტად სამწუხაროა, ჩვენთვის ამგვარი ადამიანის დაკარგვა საზოგადოთ და კერძოთ კი ჩვენ ქალებისთვის. მაგრამ შორს არ არის ის დრო, როდესაც მისი და მისთანების ნაშრომი ნაყოფს გამოიღებს და ქალებიც მამაკაცებთან ერთად ჩაებმებიან საერთო ფერხულში კაცობრიობის განთავისუფლებლათ.

ხსენება მაროსი მ[illegible] იქნება მის ამხანაგების და თანამოაზრეების გულში!...

ვ. ქარცივაძე

ერთის ეხედვით ისე გვეჩვენება, თითქოს რუსეთის ევროპისადმი დავალიანებას მეოთხმოცე წლებში მრეწველობის ჩქარი პროგრესი გამოეწვიოს. ის კი არა, ეხლაც არიან ისეთი გულუბრყვილო პირები, რომლებსაც გონიათ, რომ რუსეთში მშვიდობიანობის ჩამოგდების შემდეგ ისეთი საზოგადო ბედნიერება დადგება, რომ საჭლევარგარეთელ ვალებით შებოჭილ ბიუროკრატიის და მილიტარიზმის რეჟიმს არავითარი რეფორმა არ დასჭირდება.

რომელ ქვეყანაშიაც წარმოება მეტ ნაწილით სხვა ქვეყნის კაპიტალზეა დამყარებული, იქ სოციალ მოვლენას ვამჩნევთ: უწარმოვო კლასები, ე. ი. ინტელიგენცია და სხვა და სხვა ჯურის მოსამსახურეები, რომელთა რიცხვი შეიძლება ძალიან დიდიც იყოს, კაპიტალთან მტკიცე დამოკიდებულებაში არ იმყოფებიან. იმათ ერთ ნაწილს, რომელიც პირად სამსახურს ეწევა, სხვა კლასებთან—მაგალითად, მსხვილ მემამულეებთან—აქვს დამოკიდებულება; მეორე ნაწილი, მაგალითად ინტელიგენცია, თავისი შევიწროებული მატერიალური მდგომარეობის გამო, უფრო ნაკლებათ ემორჩილება ბურჟუაზიულ ფსიხოლოგიას. ამ ნაწილთან რუსეთის კაპიტალს მხოლოდ ის დამოკიდებულება აქვს, რომ მისგან შექნილ ზედმეტ ღირებულებას ნაქავს, მაგრამ მისი პირდაპირი სამსახურით კი არ სარგებლობს. ფრანგი ფინანსისტი, რომელმაც გაბედა თავის ფულის რუსეთში გადმოტანა და სამრეწველო [illegible] ან სამრეწველო [illegible] ფრანგ ქარხნებს და არა რუსს; [illegible] ფრანგ მეპასიკეებს, მხატვრებს და პოეტებს სჯობს თაყვანს და არა რუსს; თავის სალონებში ფრანგ პოლიტიკოსებს და [illegible] ლებულობს და არა რუსებს; ფრანგ ჟურნალისტებს მოისყიდის და არა რუსეთს; თუ ამასთან ის ღვთის მოყვარეა, ან სცნობს, რომ ხალხისთვის დაცვა საჭიროა,—ფრანგების მონასტრებს უწევს დახმარებას და არა რუსებისას. რუსეთში შექმნილი ზედმეტი ღირებულება მას იმისთვის უნდა, რომ კაპიტალის გავლენა საფრანგეთში გააძლიეროს და არა რუსეთში.

ამითი აიხსნება, რასაკვირველია, ის მოვლენა, რომ არც ერთ ქვეყანაში ინტელიგენციის მასსა ისე შევიწროებულ მდგომარეობაში არ იმყოფება, როგორც რუსეთში; სამაგიეროთ არც ერთ ქვეყანაში ინტელიგენტთა კლასები არ არიან ისე დამოკიდებული კაპიტალისაგან, როგორც რუსეთში. ისინი გრძნობენ კაპიტალიზმის მწვავე ანტაგონიზმს, უფრო ესმით პროლეტარიატის მისწრაფებანი და მეტ პატივსაცცემენ მას.

მცხოვრებლების ის ნაწილი, რომელიც საფრანგეთში დიდ შრომას ეწევა პროლეტარიატის კლასობრივი ცნობიერების დასაბნელებლათ და მისაძინებლათ—ის ნაწილი რუსეთში დაუღალავათ მუშაობს, რომ პროლეტარიატს თვალები აუხილოს და მისი კლასობრივი მდგომარეობა შეაგნებინოს. არსად არ არის იმდენი თეორეტიული განათლებული სოციალისტური პროპაგანდისტები, როგორც ამ უწიგნელთა ქვეყანაში.

თუ რუსეთის პროლეტარიატი სხვა ქვეყნის პროლეტარიატზე უფრო მედგრათ ეწევა ბრძოლას კაპიტალთან, მის იარაღებთან და მეტადრე თვითმპყრობელობასთან, და მით მთელი რუსეთის ხალხის ინტერესების დამცველათ გამოდის—სამაგიეროთ მას გვერდში უდგას და ამხნევებს მრავალრიცხოვანი ინტელიგენტთა რაზმი, შეიარაღებული თანამედროვე მეცნიერებით, აზროვნებით და ხელოვნებით.

სხვა ქვეყანაში კი ჩვენ ამას ვერ ვხედავთ.

კარლ კაუცკი

მუშათა შორის

„მირის“ თამბაქოს ფაბრიკა. მუშის ბედი ისედაც მწარე [illegible] კაპიტალისტის ხელში, ხოლო თუ კაპიტალისტი ყველა სხვა თვისებებთან ერთად „ნაციონალისტიც“ არის, მაშინ ხომ [illegible]. მირის თამბაქოს ფაბრიკაში რამდენიმე ათასი(?) მუშაობდა. მუშაობდა ისე, როგორც ყველა სხვა ფაბრიკების მუშა. მაგრამ აი დაიწყო თებერვალში გაფიცვები და ამას მოყვა საზოგადოთ სომეხ-თათართა შეტაკება; როდესაც შეტაკებას ბოლო მოეღო და გაფიცვებიც მოისპო, მირის ფაბრიკაში გამოცხადდნენ მუშები, როგორც სომხები, ისე თათრებიც. მაგრამ [illegible] მოლაპარაკე(?). [illegible] ფაბრიკაში, მაგრამ ის [illegible] „[illegible] მუშებს და თუ [illegible]“. [illegible] „დაშნაკცუტიუნის“ პარტიის [illegible]. თუ მართლა მუშების სურვილზე [illegible] ფაბრიკის პატრონს [illegible]? სხვა მუშებს გაფიცვის [illegible].

[illegible] ანსპექტორთან [illegible]. [illegible] ინსპექტორის წერილი [illegible], ის ხელ-მოცარული მივიდა ანსპექტორთან. [illegible] „თავისუფლება“! ამ გვარათ [illegible].

[illegible], მირის ფაბრიკის მუშების საქმე: [illegible].

ლევან.

მიქელაძისა და აკოფოვის სამკერვალო. ორი თვე სრულდება მას შემდეგ, რაც აქაურმა მუშებმა ხანგრძლივი გაფიცვით შემდეგი მოთხოვნები მოიპოვეს. 1) მოისპო ნაჭრობით მუშაობა და დაწესდა თვიური. 2) შემოკლდა სამუშაო დღე 8 საათიდან 8-მდე(?), ხოლო ერთი საათი სადილისათვის შესვენება. 3) ჯამაგირის მომატება 30 მანეთიდან 45-მდე. 4) [illegible].

[illegible].

25 აპრილს [illegible].

დ. ვ.

27 აპრილს, „კახეთის“ [illegible] ვ. შიდლოშვილმა [illegible]. [illegible] შიდლოშვილია, [illegible].

რ უ ს ე თ ი

ს.-დ. შეერთებული კომიტეტის უკანასკნელ სხდომაზე შემდეგი საკითხი იყო წამოყენებული: როგორი ურთიერთობა უნდა დამყარდეს მუშათა კლასსა და იმ მემარცხენე ელემენტთა შორის, რომელნიც დუმაში არიან არჩეულნი. ამის შესახებ ორი აზრი გამოითქვა. ისინი, ვინც წინათ ბოიკოტის წინააღმდეგნი იყვნენ, დუმაში ხედავენ ისეთ დაწესებულებას, რომელიც ხალხის პოლიტიკურ ძურძლებას(?) მიიმხრობს თავისკენ და გამოაფხიზლებს(?) მოძრაობის ფერხულში ჩაბამს ისეთ წრეებსაც კი, რომელნიც აქამდე გულ-გრილად უყურებდნენ რუსეთის რევოლიუციას. ამათი აზრით აუცილებლად საჭიროა სახელმწიფო დუმის სოც.-დემოკრატიულ ელემენტებთან კავშირის დაჭერა და მათი მოქმედების პარტიის მოქმედებასთან შეთანხმება. მეორე მიმდინარეობის წარმომადგენლები წინააღმდეგი იყვნენ დეპუტატებთან კავშირის და ამტკიცებდნენ, რომ საჭიროა პროლეტარების მასის მომზადება დუმის გარეშე და მუშების მიკრება სოციალ-დემოკრატიულ პარტიის უმთავრეს ლოზუნგის გარშემო.

პირველ აზრს 9 კაცი მიემხრო, ხოლო მეორეს 4.

მოსპო თუ არა ჩიტაში მოძრაობა გენ. რენენკამფმა. 5 აპრილს ჩიტის ს ტუსაღიდან გაგზავნეს 22 პოლიტიკური ტუსაღი. ტუსაღებს აურაცხელი ხალხი გაჰყვა ვაგზალამდე. როცა ტუსაღები ვაგონში შეიყვანეს, ვაგონიდან რევოლიუციონური სიმღერა მოისმა. ხალხი ადგილებზე(?) მოვიდა და რევოლიუციონური სიმღერითვე უპასუხა მიმავალ ტუსაღებს. რამდენიმე ათასი კაცის ხმა არღვევდა ჰაერს. უცებ ყველამ იგრძნო, რომ მხეცი რენენკამფის და ამის მაგვარ გენერალთა თარეშის დრო ახლო მომავალში უკუნეთს გადაეცემა. გამოიწვიეს კაზაკები და ჯარი. ესენი მათრახებით და თოფის კონდახებით დაერივნენ ხალხს და გაფანტეს ყრილობა.

როგორც სჩანს, რენენკამფის სისხლიან მოღვაწეობას ამათთ ჩაუვლია.

სრულიად რუსეთის რკინის გზათა კავშირის აღორძინება. რკინის გზათა დელეგატების კონფერენციამ მოსკოვში შემდეგი რეზოლიუცია გამოიტანა: „სრულიად რუსეთის რკინის გზათა კავშირი აღორძინებულად გამოცხადდეს, 1 მაისი უნდა ვიდღესასწაულოთ მშვიდობიანად, გაუფიცავად“.

ძალიან ცუდი ნიშნებია!

გაფიცვა. ვარშავაში გაიფიცნენ ყველა მუშები, ვინც ქალაქის თვითმართველობის დაწესებულებაში მუშაობენ. მოითხოვენ ხელფასის მომატებას და 8 საათის სამუშაო დღეს.

ტერრორი. ბელოსტოკში ფაბრიკანტების ბინებში ამ ბოლო დროს 4 ბომბა ისროლეს. შეშინებული ფაბრიკანტები ბელოსტოკიდან გაიპარნენ უმეტესობა საზღვარგარეთ წავიდა.

სედლეცში 20 აპრილს ჟანდარმთა სამმართველოს უფროსის ბინის კიბეზე ბომბამ იფეთქა. შენობა დაზიანდა, მსხვერპლი არ ყოფილა.

ვარშავაში პრივისლიანის რკინის გზათა უფროსს ბომბა ესროლეს. პროსკურიაკოვი მსუბუქათ დაიჭრა. მოკლა ორი კაცი.

ვარშავაშივე სასიკვდილოთ დასჭრეს პრისტავი კორიუშევსკი.

გლეხები და დუმის წევრები. პეტერბურგს დუმის დეპუტატებს გზებზე აურაცხელი გლეხები ხვდებოდნენ, მიტარებდნენ(?) აჩერებდნენ და ადრესებით ეგებებოდნენ წევრებს. გლეხების აღფრთოვანებას საზღვარი არ ქონდა. ისინი ავედრებდნენ დუმის წევრებს: მიწა და თავისუფლება უსათუოთ მოგვიპოვეთო.

გლეხ დეპუტატთა პოლიტიკური ვინაობა. „რუს. ვედომ.“-ს მოჰყავს გლეხ-დეპუტატთა მოკლე ბიოგრაფიები. როგორც გამოირკვა, გლეხების დეპუტატთა უმეტესობა მემარცხენეებია, ბევრი ამათგანი სოციალისტებია, თითქმის ყველა დეპუტატებისთვის უბრძანებიათ ამომრჩევლებს უსათუოთ მიწა და თავისუფლება მოეპოვებინათ. ერთი დეპუტატისთვის ასე უთქვამს გლეხებს: „ვაი შენი ბრალი, თუ მიწა არ მოგვიტანე(?), იცოდე, დაგკლავთო“.

ასაფეთქებელი მასალების პოვნა. 22 აპრილს ვარშავის ახლო სოფელში აღმოაჩინეს ასაფეთქებელი მასალის საწყობი. იპოვეს ქვეშა(?) [illegible] 20 ფუთზე მეტი დინამიტი და სხვ. დაიჭირეს სახლის პატრონი და 18 მდგმური.

დეპეშები

(პეტერბ. და რუსეთის ტელეგრაფის სააგენტოებისაგან).

27 აპრილი.

პეტერბურგი, 27 აპრილი. პეტრუნკევიჩმა თავის სიტყვაში, სხვათა შორის სთქვა: პატრიოტიზმი და სინდისი გვავალებს, რომ უპირველესი ჩვენი აზრი, ჩვენი პირველი თავისუფალი სიტყვა ვუძღვნათ იმათ, ვინც თავიანთი თავისუფლება მთლათ დაუდო ჩვენი ძვირფასი სამშობლოს განთავისუფლებას. ყველა ციხეები ამოვსებულია ჩვენს ქვეყანაში. რამოდენიმე ათასი ხელები მოუპყრიათ ჩვენსკენ იმედით და მოლოდინით. მე ვფიქრობ, რომ სინდისის მოვალეობა გვაიძულებს ჩვენ, ვილონოთ ყოველი ღონე, რაც კი ჩვენს მდგომარეობაში მოგვეპოვება, რათა თავისუფლებამ, რომელსაც რუსეთი ზეიმობს დღეს, მეტი მსხვერპლი აღარ იცოდეს“.

დასასრულ ორატორმა შენიშნა: „თუმც ახლა არ შეიძლება ამ კითხვის განხილვა, ვინაიდან მაშინ უნდა განვიხილოთ იგი, როცა სეფე-სიტყვაზე გავცემთ პასუხს, მაგრამ, შეუძლებელია თავი შევიკავოთ და არ გამოვთქვათ ის გულის სიღრმიდან ამონახეთქი მოთხოვნა, რომელსაც მთელი რუსეთი აყენებს, არ შეიძლება არ მოვითხოვოთ ყველა დასჯილთა განთავისუფლება“. განუწყვეტელი, აღფრთოვანებული ტაშისცემაა. მურომცევმა ულრმესი მადლობა გამოუცხადა დუმას თავმჯდომარეთ არჩევისათვის და შენიშნა, რომ თავმჯდომარის არჩევა წარმოადგენს პირველ ნაბიჯს დუმის სახელმწიფო დაწესებულებად გადაქმნის გზაზე. „ხალხის ნებამ—სთქვა მურომცევმა—ამიერიდან უფრო წესიერს და მუდმივ გამოხატულებას ლებულობს. იგი იმოქმედებს ამიერიდან მტკიცე ხელშეუხებელ კანონებზე და დაკანონებულ დაწესებულებაზე დაყრდნობილი. შემდეგ, მურომცევმა უსურვა ყველას ძალა და ღონე მომავალი მძიმე შრომის ღირსეულათ შესასრულებლათ. იმედი მაქვს, რომ ჩვენი მუშაობა კონსტიტუციური მონარქიის პრეროგატივებისადმი შესაფერი პატივისცემით იწარმოებს, მთავრობის სრულ განახლების ნიადაგზე.

პეტერბურგი. ოფიციალური. ამ მდგომარე აპრილის 27-ს საზამთრო სასახლეში მოხდა უმაღლესი გამოსვლა ახალ კანონმდებელ დაწესებულებათა გახსნის გამო. შემდგომ სადღესასწაულო პარაკლისისა, რომელიც გიორგის სატახტო დარბაზში გადაიხადეს მათი იმპერატორობითი უდიდებულესობის, იმპერატორის გვარეულობის, სახელმწიფო საბჭოს, დუმის, უმართებულეს სინოდის და იმპერიის უმაღლეს მოხელეთა თანადასწრებით, მისმა იმპერატორობითი უდიდებულესობამ შემდეგი მისალმების სიტყვით მიმართა სახელმწიფო საბჭოს და დუმას: „უზენაესი განგების მიერ ჩემდამი მონიჭებულმა ზრუნვამ სამშობლოს კეთილ-დღეობასა ზედა იძულებულ მყო მე კანონმდებლობითი მუშაობაში დასახმარებლათ ხალხის წარმომადგენელნი მომეხმო. რუსეთის ბრწყინვალე მერმისის მოახლოების რწმენით აღფრთოვანებული მოგესალმებით თქვენ, როგორც იმ საუკეთესო პირებს, რომელთა ამორჩევა ჩემს საყვარელ ქვეშევრდომთ ვუბრძანე. ძნელი და რთული შრომა მოგელისთ თქვენ. მე მრწამს, რომ სამშობლოსადმი სიყვარული და მისი სამსახურის ფიცხელი სურვილი აგაფრთოვანებსთ და მჭიდროთ შეგაკავშირებთ თქვენ, ხოლო მე შეურყევლათ დავიცავ ჩემ მიერ მონიჭებულ დაწესებულებათ, მტკიცეთ დარწმუნებული, რომ თქვენ მთელ თქვენს ძალსა და ღონეს შესწირავთ სამშობლოს თავდავიწყებულ სამსახურს, რათა გამოარკვიოთ საჭიროებანი ჩემთვის ესოდენ ძვირფას და მახლობელ გლეხკაცობისა, ხალხის განათლებისა და მისი კეთილდღეობის განვითარებისა, ამასთანავე არ დაივიწყებთ, რომ სახელმწიფოს სულიერ სიდიადისა და კეთილდღეობისათვის არა მარტო თავისუფლებაა საჭირო, არამედ უფლებაზე დამყარებული წესიერებაც. დეე, აღსრულდეს ჩემი გულითადი სურვილი, დეე ჩემს ხალხს ბედნიერათ ვხედავდე და ჩემს ძეს ძლიერი კეთილ-მოწყობილი და განათლებული სახელმწიფო გადავცე მემკვიდრეობათ, აკურთხოს უფალმან ის შრომა, რომელიც მე მოველის სახელმწიფო საბჭოსთან და დუმასთან ერთათ, ამიერიდან დღე ესე აღინიშნებოდეს, ვითარცა დღე რუსეთის ქვეყნის ზნეობრივი სახის განახლების და მის საუკეთესო ძალთა აღორძინებისა. მოკრძალებით შეუდექით საქმეს, რომლის შესასრულებლათაც თქვენ მოგიწვიეთ და ღირსეულათ გაამართლეთ მეფისა და ხალხის ნდობა. უფალი ღმერთი დაგეხმაროს თქვენ“. საერთო, ხანგრძლივი „ურა“ ძახილი იყო პასუხი მეფის მისალმებისა. პრეობრაჟენსკი პოლკის ორკესტრმა სახალხო ჰიმნი დაუკრა.

პეტერბურგი. დღეს დილის 9 საათსა და 25 წუთზე ხელმწიფე იმპერატორი, იმპერატრიცა და დიდი მთავარი მიხეილ ალექსანდრეს ძე საიმპერატორო იახტა „ალექსანდრიაზე“, გამოვიდნენ პეტერჰოფიდან. პეტერბურგში მოსვლისას, მათი უდიდებულესობანი გადმოვიდნენ კატერ „პეტერგოფზე“ და წავიდნენ პეტროპავლოვის ციხისკენ. თაყვანი სცეს რუსეთის ხელმწიფეთა სახლის აკლდამას და შემდეგ გაემართნენ საზამთრო სასახლისკენ. უმაღლეს პირთა შეკრება, რომელნიც უმაღლეს გამოსვლაზე დასასწრებლათ იყვნენ მიწვეულნი, პირველ საათზე დაიწყო. პირველ საათის შემდეგ დაიწყო. უმაღლესი გამოსვლა გეორგიევსკის დარბაზში. ხელმწიფე იმპერატორი გამოვიდა ხელმწიფის რეგალიების უკან, მისი სასახლის მინისტრი და ორი მორიგი გენერალი მოსდევდა. ხელმწიფის გამოსვლის დროს „ღმერთო ფარვიდე მეფესა“ გალობდნენ. ბრწყინვალე ტანსაცმელში გამობრძანდა ხელმწიფე იმპერატრიცა მარია ფეოდოროვნა, შემდეგ დიდი მთავრები და მთავრინები. მათი უდიდებულესობანი დანიშნულ ადგილზე გაჩერდნენ. ცერემონიმეისტრები, გოფმარშალი და ობერ-გოფმარშალი, ტახტის საფეხურთან გაჩერდნენ. ხელმწიფე იმპერატორს და იმპერატრიცას მიტროპოლიტი და სასახლის სამღვდელოება მიეგება. 1 საათსა 30 წუთზე დაიწყო ბრწყინვალე პარაკლისი. 1 საათსა 45 წუთზე პარაკლისი გათავდა. ხელმწიფე იმპერატრიცები ტახტის მარჯვნით ამაღლებულ ადგილზე დასხდნენ. დიდმა მთავრებმა სამი დაბლობით საფეხურები დაიჭირეს და მორიგ. გენერალ ლეიტენანტები უკანასკნელ საფეხურზე დასხდნენ. სასახლის მინისტრმა მიართვა ხელმწიფე იმპერატორს ესტრადი. ხელმწიფემ მოხსნა ესტრადი და თავმოწიწებით სიტყვა წარმოსთქვა. სიტყვის გათავების შემდეგ ხელმწიფე გამობრძანდა ტახტიდან. შემდეგ მათი უდიდებულესობანი მოსასვენებელ ოთახებისკენ გაემგზავრნენ. სასახლიდან დაწყებული მათი ქუჩა ხალხით გაჭედილი იყო და აღტაცებით „ურას“ ძახილით ეგებებოდნენ სათათბიროს წევრებს, ხალხი ხმა მაღლა ყვიროდა: „გაუმარჯოს დუმას“! „ამნისტია“! პოლიციამ ხალხი გაარღვია, რომ გზა მიეცა გამვლელთათვის. დუმის წევრები ქუდ მოხდილები ნელის ნაბიჯით მიდიოდნენ დუმისკენ და ხალხს სალამს აძლევდნენ. ნაშუადღევის 4 საათზე ეკატერინეს დარბაზში მიტროპოლიტმა ანტონიმ პარაკლისი გადაიხადა. პარაკლის დუმის წევრები და უმაღლესი პირნი დაესწრნენ.

პეტერბურგი. დაინიშნა: კოკოვცევი—ფინანსთა მინისტრათ, შირინსკი შახმატოვი სინოდის ობერ-პროკურორათ, სტოლიპინი—შინაგან საქმეთა მინისტრათ.—გამოცხადებულია სახელმწიფო საბჭოს წევრთა სია, რომლებსაც ნება აქვთ საბჭოს სხდომაზე დასწრების—საბჭოს საპატიო წევრათ დაინიშნა დიდი მთავარი მიხეილ ნიკოლოზის ძე, თავმჯდომარეთ გრაფი—სოლსკი, ვიცე პრეზიდენტათ—სტატს-სეკრეტარი ფრიში.—გუშინ მარინსკის სასახლეში დანიშნული იყო რაუტი სახელმწიფო საბჭოს წევრთა გასაცნობათ არჩეულ წევრებთან. დღეს ქალაქი დროშებით მორთულია. ყველაფერს დღესასწაულის ელფერი ადევს. საუცხოვო დარია. გაზეთები სავსეა აღფრთოვანებული წერილებით დიად ისტორიულ მომენტის შესახებ.—ცნობილმა კომპოზიტორმა გლაზუნოვმა ამ დიდებულ დღისათვის დასწერა ჰიმნი „ხალხის წარმომადგენლებს“. ყველა დაწესებულებებში მუშაობა შეწყვეტილია. ქალაქში დიდი მაძრაობაა.

ოდესა. უნივერსიტეტის საბჭო სახელმწიფო სათათბიროში შემდეგ ტელეგრამას უგზავნის: „ღრმათ დარწმუნებულნი, რომ მხოლოდ თავისუფალ სახელმწიფოში შესაძლებელია თავისუფალი უნივერსიტეტი, ნოვოროსიისკი უნივერსიტეტის საბჭო ეგებება სახელმწიფო სათათბიროს გახსნას, როგორც პირველ ნაბიჯს თავისუფალ კონსტიტუციონურ პარლამენტარულ, დემოკრატიულ სახელმწიფო წეს-წყობილების დამყარებას, ამ მიზნის განსახორციელებლათ სახელმწიფო სათათბიროს დიდი შრომა და გამოცდილება სჭირია. იცოდეს მან, რომ უმაღლესი სასწავლებლები ცხოვრების მაღალ იდეალების და მეცნიერების წარმომადგენელია.

პეტერბურგი. გუშინ მოვიდა ასი წევრი სახელმწიფო სათათბიროსი. სათათბირო, დაახლოებით 430 წევრის თანადასწრებით გაიხსნება.—სათათბიროს წევრები, რომლებიც მშრომელ ხალხისაგან არიან არჩეულები, შეადგენენ ცალკე პარტიას, სახელით „პარლამენტის მშრომელი ჯგუფი“ და შეიმუშავეს პროგრამა—სახელმწიფო საბჭოს პირველი სხდომა მოხდება 28 აპრილს თავად-აზნაურთა საკრებულოში.—სახელმწიფო საბჭოს წევრთა სიაში მოხსენებულია 90 წევრი, გარდა გრაფ ვიტესი და მოხუცებულ და ავათმყოფ წევრებისა.

სიმფეროპოლი. ქალაქის გამგეობა სახელმწიფო სათათბიროს დეპეშაში [illegible]ნავს, რა ამ დიდებულ მომენტს [illegible] იმედს აცხადებს, რომ ხალხის წა[illegible]გენლები თავიანთ ვალდებულებებს [illegible]ლათ აასრულებენ ხალხის წინაშე.

სიმბირსკი. ქალაქის გამგეობამ გაგზავნა სახელმწიფო სათათბიროშ[illegible] დაც ის აცხადებს, რომ ხალხის წარ[illegible]გენლები არ გაუცრუებენ ხალხს იმ[illegible] თავდადებით იშრომებენ ხალხის სა[illegible]დღეოთ.

ცარიცინი. ქალაქის გამგეობამ გად[illegible]ტა იდღესასწაულოს სათათბიროს [illegible] დღე და მის სახსოვრათ ორი ახალ[illegible] სნილ სახალხო სკოლას უწოდოს [illegible] მწიფო სათათბიროს გახსნის სახსოვ[illegible] არსებული“ და დეპეშით მიულოც[illegible] თბიროს.

სამარა. სახელმწიფო და საზოგად[illegible] წესებულებებში მუშაობა შეწყვეტ[illegible] ლაზიები და სასწავლებლები დაკეტ[illegible].

პეტერბურგი. დილით ათ საათზ[illegible] ბის ხმამ აუწყა ხალხს დიდებული დ[illegible] წაული. ეკლესიებში წირვას იხდიან. [illegible] ხოვო დარია. ქუჩებში, საზამთრო სა[illegible] ახლო, დიდი მოძრაობაა. მაღაზიები [illegible]ტილია, სახლები დროშებითაა შემ[illegible] გაძლიერებული პატრულები და პოლი[illegible]თა რაზმები დადიან ქუჩებში. ფაბრიკ[illegible] დებში თითქმის ყველგან მუშაობენ. [illegible] არ მუშაობს. დღემ მშვიდობიანათ ჩ[illegible] დუმის წევრებს პეტრუნკევიჩს და [illegible] ჩევს აღტაცებით შეეგებნენ. დეპუტ[illegible] „გაუმარჯოს თავისუფლებასო“ ყვირ[illegible].

პეტერბურგი. პარაკლისის გათავების [illegible] დეგ, დღის ხუთ საათზე სახელმწიფო [illegible] თათბიროს წევრები შეიკრიბნენ სხ[illegible] დარბაზში. პრეზიდენტის ტრიბუნაზე [illegible] სტატ-სეკრეტარი ფრიში და ხელმწიფის [illegible] ვილის თანახმათ გამოაცხადა კრება გა[illegible] ლიათ, სიტყვით მიმართა სათათბიროს [illegible] რებს და შემდეგ წინადადება მისცა [illegible] ხელი მოეწერათ დიდებულ აღთქმაზე, [illegible] ნახმათ 33 მუხლისა სახელმწიფო სათ[illegible] როს დაარსებისა. შემდეგ ამისა წინად[illegible] ბა მისცა თავჯდომარის არჩევისა. ნ[illegible] ვექილმა მურომცევმა ოთხას ოცდა [illegible] ხმა მიიღო, როგორც კანდიდატმა. [illegible] გამო ფრიშმა წინადადება მისცა [illegible] ქოთ ერთ ხმათ აირჩიეთ მურომცევი, [illegible] ასრულებულ იქნა. არჩევას დიდის ა[illegible] ცებით მიეგებნენ. პეტრუნკევიჩმა წარ[illegible] თქვა სიტყვა, რაზეც მურომცევმა პა[illegible] გასცა, შემდეგ მან წინადადება მისცა [illegible] რეშე პირთ დარბაზიდან გასულიყვნენ, [illegible] რებთან ერთათ. ამის შემდეგ მურომცე[illegible] კრება დახურულათ გამოაცხადა შემდ[illegible] სხდომა შაბათს დილის 11 საათზე მოხდ[illegible].

პეტერბურგი. ქალაქ მოსკოვიდან, [illegible] ნოდან, ელისავეტგრადიდან, პიატიგორს[illegible] დან, სევასტოპოლიდან, კელციდან, კი[illegible] დან, რიბინსკიდან, იარანსკიდან, ხარკ[illegible] დან, პეტროკოვიდან, სოსნოვიციდან, ვი[illegible] გრიდან, მინსკიდან, პლოცკიდან, [illegible] დოსიიდან, პოლოცკიდან, ნოვგოროდიდ[illegible] სიმბირსკიდან, ელისავეტპოლიდან, [illegible] სინგფორსიდან, ვიტებსკიდან, ლომჟი[illegible] ლგოვიდან, სიმფეროპოლიდან, ბელოსტო[illegible] დან, გლაზოვიდან, ნოვოჩერკასკიდან, [illegible] ხუმიდან, ტულიდან, ოდესიდან, ტარუსიდ[illegible] ვილნოდან და სხვ., სათათბიროს მისალმ[illegible] დეპეშები მოუვიდათ.

მოსკოვი. ქალაქის გამგეობის, სახე[illegible] მწიფოს სახელობაზე, ადრესის ტექსტი [illegible] თია: „დიდებულ დღეს, როდესაც ხალ[illegible] არჩეულები შეუდგებიან უმაღლეს სახე[illegible] მწიფო მოქმედებას, ბოლოს როცა ათ[illegible] ბულ-აწიოკებული ხალხი ხედავს, დიდებ[illegible] რეფორმების განხორციელების დასაწყ[illegible] რომელსაც მარტო მხოლოდ მას შეუძ[illegible] გამოიყვანოს აოხრებული რუსეთი გაჭ[illegible] ვებიდან, ძველი მოსკოვი აღტაცებით [illegible] ბება ხალხის წარმომადგენლებს. კურთხე[illegible] იყოს მათი მოქმედება სამშობლოს ბედნ[illegible] რების და კეთილდღეობისათვის მიმართულ[illegible] მოსკოვი მტკიცეთ დარწმუნებულია, რ[illegible] ხალხის წარმომადგენლები გაამართლებ[illegible] ხალხის იმედებს და თავდადებული შრ[illegible] კეთილ დღეობას მიანიჭებენ ხალხს. ხალხ[illegible] წარმომადგენლები ერთგულათ და მტკ[illegible] უნდა წავიდნენ იქ რომელზედაც მათ ფ[illegible] შედგეს, იმ იმედით, რომ მთელი რუსეთ[illegible] ხალხი მათი მომხრეა“.

ჰელსინგფორსი. სეიმმა მისალოცი დე[illegible] გაუგზავნა სათათბიროს თავჯდომარეს.

სიმბირსკი. ახალგაზრდების ბრბო რევო[illegible] ლიუციონური სიმღერებით სატუსაღოს[illegible] წავიდნენ. დარაჯებმა გაფანტეს. მოკლულ[illegible] არავინაა, ნაცემი ათამდეა. პოლიცმეის[illegible] ტერი და ზოგიერთი დარაჯები ქვებით და[illegible] ჭრეს.

რედაქტორ-გამომცემელი ქ. თავართქილაძე

განცხადება

ახალი წიგნები

ქუთაისში წიგნის მაღაზიამ და გურ[illegible] გაზეთების კანტორა „კოლხიდამ“ მი[illegible] მრავალი სადღესიო წიგნები რუსულ [illegible] ქართულ ენებზე დაბეჭდილი.

თფილისი. კოლუბნის ქუჩ., [illegible] „[illegible]“, № 17.